

ERİK AĞACI ÖYKÜ

Kültür - Sanat ve Edebiyat Dergisi

Temmuz - Ağustos 2024 Yılı: 4 - Sayı: 28

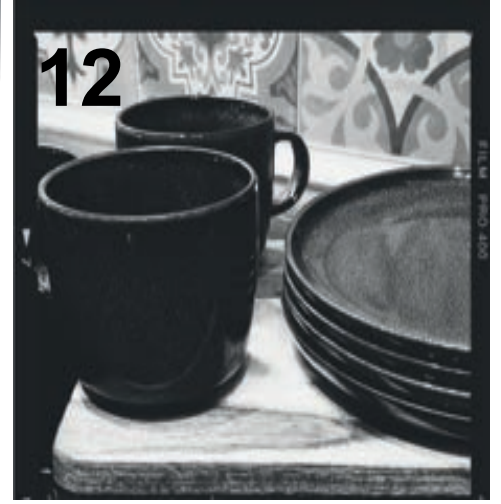
Fiyat: 40 tl

‘ Rüzgarın ıslığı, çekip alır üzerimdeki bu büyük yalnızlığı. ’

Yusuf Bal - Hızır İrfan Önder - Rıdvan Yıldız - Dilek Ayrıbaş - Hasan Çelikkol - Faik Kumru - Heybet Akdoğan - Ayten Dirier - Muhammed Korkmaz - Nurkan Gökdemir - Sevgi Erol Öçal - Yunus Büyükhana - Ümit Bora Başkan - Fatma Pekşen - Necdet Ekici - Nurdan Aladağ - Yusuf Yılmaz - Ümit Ahmet Duman - Gül Tanrıverdi - Fatma Türkdoğan - Yasemin Kılıç - Habil Yaşar - Zeynep Kasap - Kibar Ayaydın - Ebru Zeynep Dişiaçık - Nermin Güday Kaçar

İÇİNDEKİLER

Harmoni
Yusuf Bal 03

Ağlar Gibi Gülüyorsun
Hızır İrfan Önder 04

Hayal Bizim Olan Şeydir
Rıdvan Yıldız 05

Bir Yolu Olmalı
Dilek Ayırbaş 06

Denizlerin Ötesinde
Kalan Hiçlik
Hasan Çelikkol 07

Eski Sevgili
Faik Kumru 08

İnanmasam
Heybet Akdoğan 10

Elli Yedinci Alay
Ayten Dirier 12

Üşüyen Sözcüklerim
Muhammed Korkmaz 13

Yeniden
Nurkan Gökdemir 14

Doruk Atlar
Sevgi Erol Öçal 15

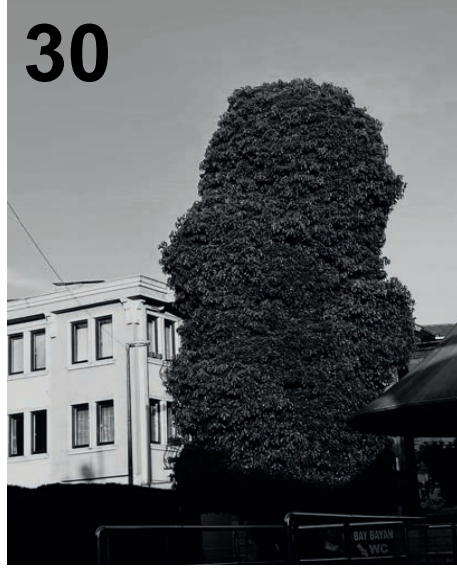
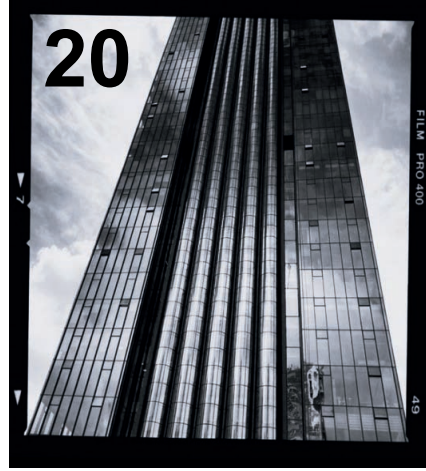
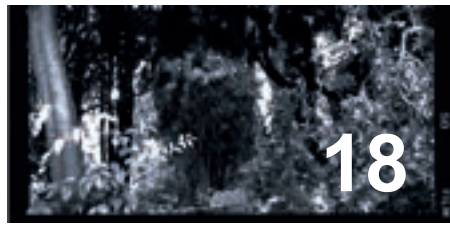
Okyanus ve Ben
Yunus Büyükhan 16

Mu'tad Vaziyetler
Ümit Bora Başkan 17

Küçük Su Kırk Kuruş
Fatma Pekşen 19

Budak Ağa
Necdet Ekici 21

Beyaz Geceler
Nurdan Aladağ 27

**Erik Ağacı Öykü 2 Aylık
Kültür - Sanat ve Edebiyat Dergisi**

**Temmuz - Ağustos Sayısı 2024
Yıl: 4 Sayı: 28**

Yayın Kurulu

Ayten Dirier

Betül Fırat

Binnur Tekinalp

Enver Karahan

Fatma Türkdoğan

Gülçin Granit

Hatice Eğilmez Kaya

İnci Yılmaz Şimşek

Muhammed Balaban

Nurcan Ören

**Sahibi ve Genel
Yayın Yönetmeni**

Serpil Tunçer

**Sosyal Medya
Muhammed Balaban**

**Kapak , Fotoğraf
ve Grafik Tasarım**

Gülse Tunçer

gulsetuncer@outlook.com

Dergi iletişim ve eser gönderimi için

erikagacidergi@hotmail.com

dergi.erikagacioyku.com

**Gazel Mevsimi
Yusuf Yılmaz 29**

**Karakteri Öldürmek
Ümit Ahmet Duman 31**

**Yatan Hazine
Gül Tanrıverdi 32**

**Ustalık Dönemindeki
Şair: Arif Eren
Fatma Türkdoğan 35**

**Yitik Renkler
Yasemin Kılıç 37**

**Roman Yazmak Korkunun
Ötesinde Bir Şey
Habil Yaşar 38**

**Parkta Sıradan Bir Gün
Zeynep Kasap 39**

**Oktay Akbal'ın
"İstinye Suları" Üzerine
Kibar Ayaydın 40**

**Sandalye
Ebru Zeynep Dişiaçık 44**

**Tesadüfün Böylesi
Nermin Güday Kaçar 45**

Yusuf Bal

Harmoni

çatılardan sarkan yeni bir dünya
 bak yağmur yağıyor taş döşeli sokakta
 kınalı ellerine, gökkuşağına
 bir ülke kazınıyor dudaklarından
 yeşil mi, ela mı? hangi tonuna bahar gelirse sevda
 beklesin bizi ressam, zambaklara adanan fırça ve boya
 büyük duvarın yanında, tenimize değen su damlasıyla
 gözlerin olsun mesela gittiğimiz yerde
 bir ucu batıda, bir ucu doğuda, mavi göğün altında
 bulutlar koşarak sana gelir
 silsen beni aynalardan adımızı yazsak, tren raylarına
 vakit dolar, hilal geceye kalır, parmağını uzatsan göğe
 titreyen sesinde neyin düşer mendil periden
 sarılırız türkülere kuyulara
 bu kimsesiz mevsimde hiç kimseye sormadan
 yolunu bulur göçen turnalar rüzgar eser denizden
 yıkılan duvarda büyür ağaçlar yıkılan duvarda büyür ağaçlar
 rüzgar eser denizden yolunu bulur göçen turnalar
 hiç kimseye sormadan bu kimsesiz mevsimde
 kuyulara sarılırız türkülere
 düşer mendil periden titreyen sesinde neyin
 parmağını uzatsan göğe vakit dolar, hilal geceye kalır,
 adımızı yazsak, tren raylarına silsen beni aynalardan
 bulutlar koşarak sana gelir
 bir ucu batıda, bir ucu doğuda, mavi göğün altında
 gözlerin olsun mesela gittiğimiz yerde,
 büyük duvarın yanında, tenimize değen su damlasıyla
 beklesin bizi ressam, zambaklara adanan fırça ve boya
 yeşil mi, ela mı? hangi tonuna bahar gelirse sevda
 bir ülke kazınıyor dudaklarından
 kınalı ellerine, gökkuşağına
 bak yağmur yağıyor taş döşeli sokakta
 çatılardan sarkan yeni bir dünya

Hızır İrfan Önder

Ağlar Gibi Gülüyorsun

Genç rüzgârı selamlıyor ağaçlar
Dağ evi penceresinin camları kırık!
Gönlüm karaya oturmuş bir gemi
Mevsimler işgal altında!
Hayallerim ürkmüş bir ceylan gibi
Çeneleri kilitlenir mi engin dağların?..

Güne baygın bakıyorum, geceye kırgın
İçimdeki çocuğu avutamıyorum!
Ne gidişinin nedenini biliyorum
Ne seni bekleyişimin!
Bir denizkızının koynunda sabahlamışım
Sarhoş muyum ayık mıyım bilmiyorum!..

Meşalelerle karşılamıştım hayatı
Vazgeçmedim meçhule yürümekten
Mutluluğa hiç rastlayamadım!
Ağlar gibi gülüyorsun diyorlar bana
Beni ölüme mahkûm edenler
Hayatla ölümü cemetmişler!..

Rıdvan Yıldız

Hayal Bizim Olan Şeydir

Gelincikler gibi hışırdayan ismin
Bulutların arasından görünen yıldız
Beni isteyen hayat yüreğimde çarpıyor

Ellerin bir tutsak güvercin
Dudakların birer sessiz güvercin
Sesi gözlerime doğru uçan

Gözlerin yağmurun ardından doğuyor
Her hareketin bir kuş
Eğildiğinde kırlangıç, öttüğünde bülbül
Yüzüme baktığında ürkek serçe cıvıltısı

Kayıtsız hâlinle coştüğün dallara
Yağmur yağıyor, yağıyor... yağıyor...
Tepeden tırnağa kanatlısın

Kuş seslerinden ibaret seni seyrettiğim göl
Boşluğu dolduran soğuk değil
Gökkuşağını seyretmekten doğan yüzün

Ellerini ovuştur, avuçlarıma bırak
Dinle beni ey aşk
Hayal bizim olan şeydir

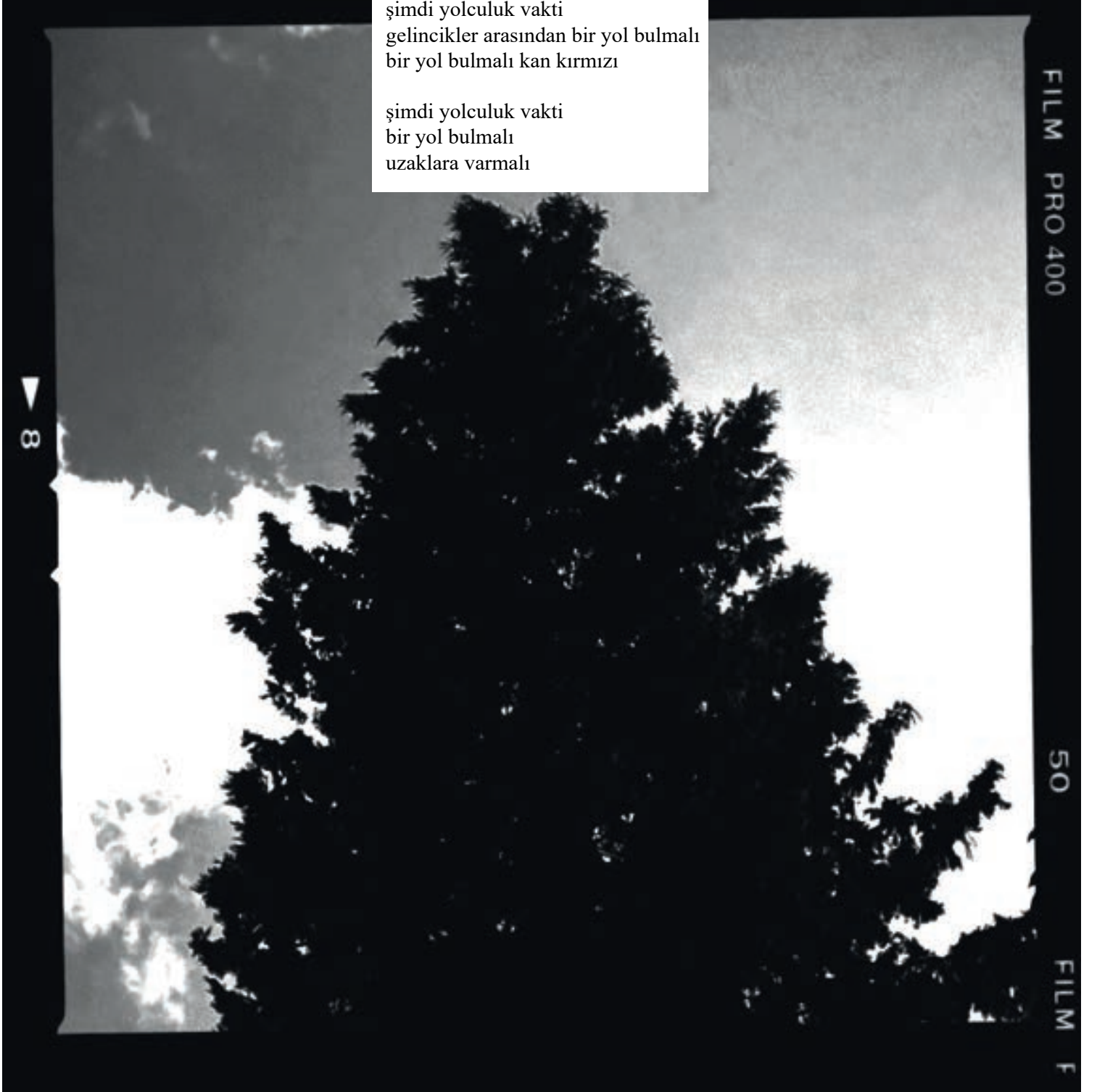

Dilek Ayrıbaş

Bir Yolu Olmalı

şimdi yolculuk vakti
gelincikler arasından bir yol bulmalı
bir yol bulmalı kan kırmızı

şimdi yolculuk vakti
bir yol bulmalı
uzaklara varmalı

Hasan Çelikkol

Denizlerin Ötesinde Kalan Hiçlik

Şimdi ekim zamanı tohumların
Bahçelerin önünden geçerken özgürlüğü yayma zamanı
Düşlerinizde var olan bir ülkeye geldiniz çünkü
Gördüğünüz bütün kötüler öldü

Her firavuna bir Musa
Kötü olan ne varsa karşıcıyız
Zamanın türevinde dik ve korkusuz, direniriz
Zaten tek yol değil midir direnmek

Korkmanıza da
Gerek yok, biliyorsunuz
Musa içinizde
Ölüm ne ki zamanın çizgisinde
Denizlerin ötesinde kaldı hiçlik

Uzun uzun giderim zaman benim içimde

Faik Kumru

Eski Sevgili

şiiir

düşlerimde gezinen eskimeyen sevgili
nedir bana isyanın nedir bana tehdidin
hâlime nazar etsen bir de bilsen ahvali
sahi midir niyetin kaldı mı ki ümidin

yıllar çok şey götürdü haberin olsun artık
geri dönmek imkânsız gidenler çoktan gitti
gönlüm de razı oldu dertlerimle barıştık
seneler akıp geçti koskoca hayat bitti

hatıralar gözümde gözyaşımın içinde
çoğu zaman akıyor müsaade almıyor
olursa bir tebessüm sade bizim için de
yüreğim tükeniyor hiç mecalim kalmıyor

hani desen ki ne var her şey yeni başlasa
mevsimler hazan oldu keza günler de öyle
gönül gergefi aşkı motif motif işlese
yeşerir mi bir filiz onu son kez sen söyle

belki sabah zamanı belki bir akşam vakti
kapımız çalınacak süre doldu denecek
belki en son ânımız mühürlü yaşam vakti
vadesi dolan her şey hep aslına dönecek

*On ne voit
bien
qu'avec le
cœur.*

Heybet Akdoğan

İnanmasam

kendi hırsıyla ölüyor her şey
dili yok nesnelere
insan ki Amentü'nün sözcüsüdür
bu özne ben değilim

içimde yalnızlığın üşümeleri
yalnız alnımla değil
tüm bedenimle secdeyim
susuzum
inanmasam yapraklar döktürecek bahar

ölümden uzak sanırken kendimi
her sabah yaşamak dediğim
günün hakikatiyle yıkamışım yüzümü
güneş o sonsuz aydınlığa doğarmış
dudağımda su damlası
kanamışlığım çölde derviş aşkı

suratıma çarpıyor dünyanın yalanları
yüzümü zahiri gösteren aynalarda unutmuşum
çığırkan hayallerim
afroz ettiğim insanlığım
zifir karası lekeleriyle tenimde
yüzmeliyim derimi
postum küfür bataklığının rengi

kün sürüyorum yaradılışıma
ağulu omuzumda Kirâmen meleği
göğsümün kafesinde soluyor iris çiçeği
pişman olduğum kadar büyüyen tomurcuk gülü
bir sırrı çatlatıyor kalbimde
kıvılcım kıvılcım sızılarla
gelen ecel
karanlık ufkumun bedeli
inanmasam
heybesiz bir ömür yeniden bulacak beni

Ayten Dirier

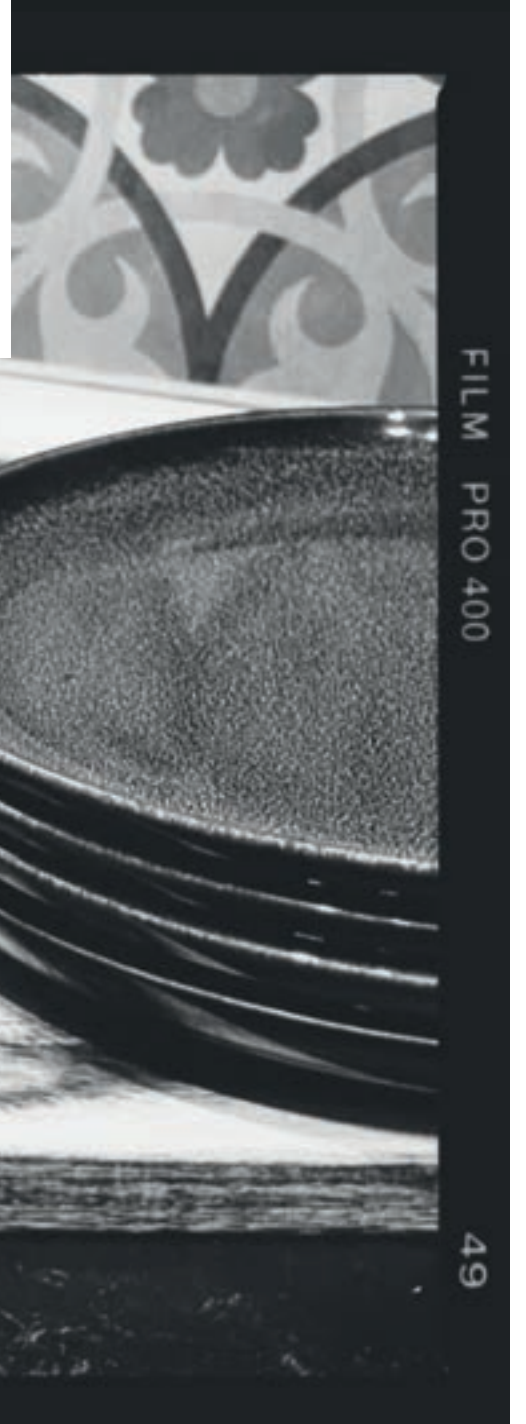
Elli Yedinci Alay

Genç Münevverler ocağı Elli Yedinci Alay
Simalar kahramanlık timsali birer dolunay.

Sağ kalan canlarla Yirmi Yedinci Alay ulaştı
Hızır gibi yanını berkitip Conkbayır'ı sardı.

“Allah! Allah” sesleri kapladı siperleri
Dudaklardan “Amenerrâsulû” yükseldi.

Güneş görmüş kar gibi erirken Elli Yedinci Alay
Sancağı ağaçta, yansır kana içindeki yıldızla ay.

Muhammed Korkmaz

Üşüyen Sözcüklerim

Öyle durup dururken kar yağmamıştı
Dudaklarımda sözcüklerim üşüyordu.
Yüreğimi tutsaydım gözlerine sözcüklerim ısınırdı

Bir kar tanesi konuştu benimle
Üşümek nedir diye?

Ellerim, parmaklarım donmuştu
Ama yüreğimin parmaklarıydı dokunan saçlarının teline

Bir kar tanesi konuştu benimle
Sevmek nedir diye?

Isınırdın elbet, sevgimi şal diye kalbimden çıkarıp alsaydın omuzlarının üzerine

Oysa bir kar tanesinden önce konuşmuştu gözlerin
Ben şarkısını dinledim bulutların gökyüzünde
Keşke bir kardelen olsaydım saçlarını örtselerdi üzerime

Nurkan Gökdemir

Yeniden

gitmeliyim!

beni seni onu
sizi ve de onları
gereksiz bomboş
tüm onlarca'yı da
bırakarak ardımda
gitmeliyim! dedi
çok uzaklara...

Unutmalıyım!
bahtsız kor yazılı
bu yaralı kanar yeri
sinsi kirli sevgisiz
sahte ölü yüzleri

bir'i binbire bölen
hoyratça/ yakıp yıkan
bütün (c)isim ve yönleri

yaban ayrıkısı tüm izm'leri
soy renk bayrak ve ülkeleri
Barış ve Sevgi'ye düşman
bu kurgulanık dev/âlemi
Unutmalıyım! dedi...

ve yeniden Umut'la
Biz'i bulmak için
Gitmeliyim!..

Sevgi Erol Öçal

Doruk Atlar

Doruk atların zamanıydı sıcak bir öğle vaktinden
Ağaçların yalnızlığa gebeyken bahara durduğu
Gün sarhoşu yüreklerin ateşlerde kavrulduğu
Cümle kurt kuşun yuvasında
Çingiraklı sürüngenlerin toprağın eteklerinde olduğu
Lal olmuştu diller konuşurken gözler
Sıcağın sarısında alev alev
Yağız atların su içmeye indiği zamanlardı
Dört nala koşup dört nala seviştikleri
Tutuşmuştu yer gök sıcağın buharından
Atların coşkusundan edepli sevmelerin şiddetinden
Ve sarı sıcağın şehvetinden
Tam öyle zamanların içinde tam da o zamanlarda
Asılı kalan ömürler beyinler yürekler
Ağaçların hürlüğünde kurulan düşlerin derinliğinde
Kayıp olan arzular sarı sıcakla küle dönen özlemler
Doruk atların çılgınca koştuğu
Güneşin çıldırmasıya ısıttığı zamanlardan arda kalan
Gün buğusu Fuluğ O yıllar
Ve o yıllarda yaşananlar yaşanamayanlar
Doruk atların güneşi içtiği zamanlardı
Sarı sıcağı bir öğle vaktinin ...

Yunus Biiyükkhan

Okyanus ve Ben

Okyanusta bir damlayım ben
Sırlar âleminde bir sır
Zaman zaman yalnızlığı bir borç bilir,
Sıkıntıyı yüreğe hapsederim.
Kalbin kapısına tıklatılan iki parmağa kulak vermem
Sağır kalplere yalancı gözlere pek güvenmem

Okyanusta bir damlayım ben
Geri dönülmesi mümkün olmayan zamana boyun eğmem
Aşkım için yaşarım, yarın için doğarım
Fikrimi rüyalarla paylaşıyorum. Dedim ya güzelim

Okyanusta bir damlayım ben
Koskoca bir gemide hasreti yüklenemem
Bir başıma dalgalara karşı göğüs geremem
Hayatı kendime küstüremem. Dedim ya güzelim

Okyanusta bir damlayım ben
Bazen buhar olup uzaklara giderim
Seni görebilmek için bulutları göz göze getiririm
Ara sıra odanın penceresinden seni seyrederim. Dedim ya güzelim

Okyanusta bir damlayım ben
Yaşanmış zannedilen bazı duyguların aslında
Yaşanmamış olduğunu bilirim
Her gök gürültüsünde kendimi yağmura teslim ederim
Dedim ya güzelim

Okyanusta bir damlayım ben
Atılan her bir oltada kaybolur giderim.

Ümit Bora Başkan

Mu'tad Vaziyetler

Bazı zamanlar, yani havanın karanlık ve gri olduğu, şehrin ıslak, insanların siyah beyaz filmlerden (hani ne denir?) fırlayarak, sokaklara dağıldığı zamanlar; siyah, beyaz ve gri den başka bir renk bulabilmek için kendimi evden dışarı atarım. Tutup kolumdan, hiçbir mazereti dinlemeden atarım hem de.

Bu zamanlardan birinde, eski bir alışkanlıkla (Yani bahsettiğim zamanlardan birinde) her zaman yaptığım gibi hep gittiğim kafede otururken gördüm onu. Köşedeki masada, yani sokağın küçük bir balkon sayesinde kafe ile buluştuğu o yegâne masada, yani kafenin en sevdiğim masasında, “benim” diyebileceğim, tek masada oturuyordu. Üzerinde krem renkli ince bir mont vardı. Başka detay hatırlamıyorum. Güzel elmacık kemikleri ve güzel dudakları da vardı.

Ben de karşısında ama tam olarak karşısında olmayan, arkasındaki kızıl tuğlalı duvarın, üzerinde kırmızı bir elma tablosunun asılı olduğu duvarın önündeki masaya oturmuştum. Her zaman yaptığım gibi simsiyah bir kahve sipariş edip defterimi açmışım önüme. Üzerinde kırmızı bir yelkenlinin ve masmavi bir denizin (ki hiç dalgalı değildi deniz. Ölü gibi donuk ve donuk bir göl kadar ölü ki -donuk göller hiç de ölü sayılmazlar-) resminin olduğu güzel bir defterdi.

Sonra kahveyle birlikte her zaman yaptığım gibi küçük bir dilim tiramisu da söylemişim. Gerçi bunu genelde kahve sipariş ederken söylerdim ama o gün biraz kafam karışmıştı. Sebebi malum, her zaman yaptığım gibi köşe masada oturmadığım için. Küçük balkondaki yegâne masada... İnce parmakları da vardı bunu söylememiştim. İnce ve uzun parmakları vardı. Piyanist parmağı denilen cinsten parmaklardı bunlar. Birine, ince gümüş bir yüzük takmıştı ama yüzük parmağına takılanlardan değil. Basit, dümdüz bir yüzüktü, yuvarlak. Bir özelliği yoktu. Anlatmaya bile değmeyecek türden bir yüzük işte. İşaret parmağına takmıştı ki bence en güzel parmağıydı. Mesela serçe parmağına taksa ya da orta parmağına, yüzük bu kadar yakışmaya-bilirdi.

“Bu kadar yakışmış mıydı gerçekten?” diye sormayın, bundan çok daha fazlasıydı. Ama zaman işte, su gibi akıyordu, dışarıda ufaktan yağmur da başlamıştı. İnce ama görülebilen

türden bir yağmurdu. Kaldırımın ve asfaltın üzerine bakmadan görülebilen, hani yağıyor mu diye merak ettirmeyen, biraz keskin bir kulakla tıprıtlarını fark edebileceğiniz cinsten. Kaldırımın üzerindeki ağacın dallarından damlalar düşüyordu. Ben tabii, pek de bilmem hangi ağaç hangisidir? Ama dallardan ve yapraklardan süzülüp düşen yağmur damlalarından anlarım. Islak kedi kokusundan ve toprağın ilk kez ıslandığında ortaya çıkan kokudan da anlarım. Gerçi bunu çoğu insan bilir. Yine de kokularla aram iyidir diyebilirim, bir nesneyi ya da insanı bile kokusundan tanıyabilirim. Tanımıyorsam (mesela bir insanı) kokusundan dolayı onu sevebilir ya da nefret etmesem bile sevmeyebilirim. Bu konuda tıpkı bir köpek kadar hassasım sanırım.

Garson kahvemi getirdiğinde azıcık ter ve azıcık da parfüm kokusu aldım. Bu, kahveyi koklamamdan önceydi tabii. Kahve güzel kokuyordu. Toprak ve karabiber, belki birazcık da narenciye... Ter kokusuna gelince bunu fazla önemsemem. İnsan doğasına karşı ne yapabilir ki? Ama parfüm öyle değil. Bu bir seçimdir ve onca koku arasından kendine en çok yakışanını seçmek maharet ve zevk ister.

Garson adımlarken parkeden çıkan ses, karşımdaki duvarın tuğlaları ve ölgün bir ışıkla sadece duvarı aydınlatan aplik bile çirkin geldi gözüme. Hepsisi bu parfüm kokusu yüzündendi. Sonra kahveyi kokladım ve toprak, karabiber ve birazcık da narenciye kokusuyla yatıştırdım kendimi.

Kadın işaret parmağıyla yüzüne düşen saçlarını düzeltti. Bu her zaman oluyordu belli ki. Öylesine uzanıp kulağının arkasına aldı saçlarını. Minik bir küpe taktığı minik, beyaz kulak memesini gördüm. Saçları kızıldı kadının. Üzerinde bej, ince bir mont vardı. Bundan bahsetmiş miydim? Kızıl saçlardan yani? Beyaz ve çıplak belinin üzerine düşerken hayal ettiğim kızıl saçlardan?

“Böyle şeylerden konuşmak en azından edepsizlik midir?” diye sordum kendime. Sonra bundan neden bahsedeyim ki birine dedim, ama çenem bazen düşebileceği için en iyisi unutmak dedim kendime. Unutmak bir kutsanma biçimidir tanrı tarafından ama tanrı tarafından unutulmak diye bir şey de var.

Ki bu şey, hatırlanmak isteyen biri için felakettir. Din konusunda pek de iyi olmadığım için bu konuyu da hemencecik unutmaya karar verdim. Durup dururken madenciler geldi sonra aklıma. Bir göçüğün altında kalmış, kurtarılmayı bekleyen fakat bir türlü kurtarılmayan adamlar. “Tanrı tarafından unutulmak böyle bir şey olabilir,” dedim kendi kendime. Ya da bir depremde enkazın altında. “Tanrı en çok da o zamanlar hatırlamalı insanı,” dedim.

Bu arada kahvesini yudumlarırken dudağının yanında minik bir gamzenin oluştuğunu gördüm. Kadının diyorum. Hâlâ karşımdaydı, tam olarak karşımda değil ama. Biliyorsunuz balkondaki tek masada, köşede. Aramızda büyük ve genişçe bir kolon vardı. Üzerine küçük İstanbul resimleri asılmış olan ve hâlâ çirkin olan... Yani balkonla salonun birleştiği yerde duran. Demek balkon sonradan yapılmış diye düşündüm ki, bunu ilk kez o anda fark etmişim. Hiçbir zaman kafam böyle şeylere çalışmaz zaten. Böyle mekanik konulara yani. Gerçi pek umursadığım da söylenemez hani. Bazıları öyledir, merak ederler: Kaç metrekairedir, kaç odadır, kaç katlıdır, kaç masa vardır?

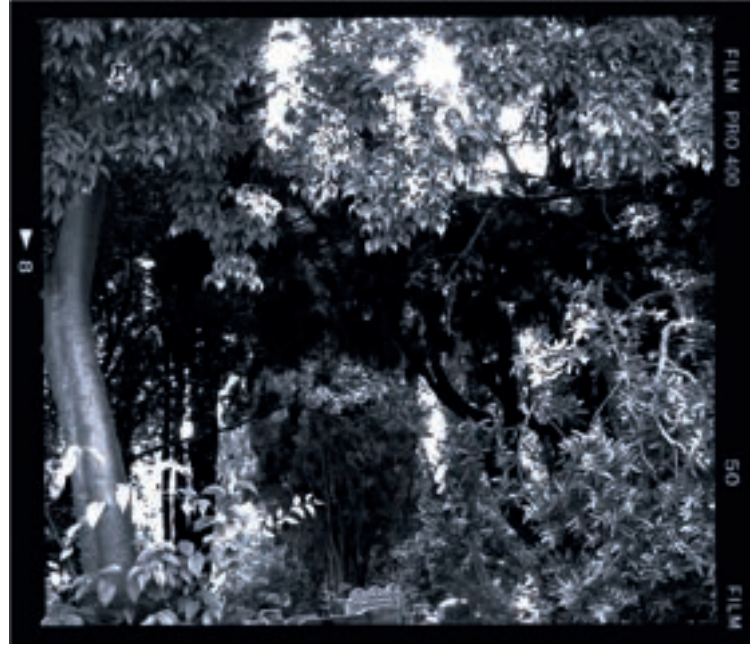
Ben bunları umursamayanlardanım ama bazı şeyleri de merak ederim tabii. Mesela o parfümü neden aldığını merak ederim. Öylesine bir anda, ayaküstü alınmış bir şey miydi? Yoksa biri mi hediye etmişti? Ya da uzun uzun koklayıp sonunda gerçekten zevksizliğinden mi satın almaya karar vermişti ki, bütün bu soruların cevapları yeni sorular sormamı sağlayabilirdi kolayca. Mesela biri hediye ettiyse... Neyse mesele uzun.

“Neden bunları merak ediyorum?” diye aklınıza bir soru takılırsa cevabı kolay. “Siz neden bir şeyleri merak ediyorsanız, o yüzden, diye cevabı yapıştırırım,” dedim kendi kendime. Bu hayali konuşma bana hatırı sayılır bir tatmin bile yaşattı diyebilirim. Mesela bu konuşma masamda oturan kadınla aramızda geçseydi, verdiğim cevaptan dolayı aramızda gizli bir gerginlik yaşanır mıydı? Merak ettim. Belki de böyle şeylere pek takılmayan biriydi. Yani lafı gediğine koyma meselelerine diyorum. Bunları küçük, zavallı oyunlar olarak gören biri miydi yoksa altta kalanının camı çıksın diyen biri mi? Tartışır mıydık mesela? “Böyle şeyleri merak eden biri olarak yakınlarda bir psikologla görüşsem ya,” dedim kendime. Onlar ne bilir ki? Bana bunları merak eden biri gerek dedim sonra.

Konuşurken de, kahve içerken olduğu gibi dudağının üzerinde gamze oluyor muydu? Ben gamzesini izlerken onu dinleyip dinlemediğimi merak eder miydi? O da yasemin kokusunu sever miydi ya da sedir ağacı? Ben konuşurken şimdi olduğu gibi elini çenesinin altına koyar mıydı? Kırmızı oje yerine gülkurusu da sürer miydi tırnaklarına?

Sonra kalktı, çantasını omzuna astığı gibi yürüdü gitti.

Ben de masama geçtim, hâlâ yağmur yağıyordu lakin dikkatli bakmazsanız pek görülüyordu. Yağmuru görmenin en iyi yolu yerdeki birikintilere bakmaktır. Bunu çoğu insan bilir.

Fatma Pekşen

Küçük Su Kırk Kuruş

Nereden dolandı dilime bilmem ki. Ya da kimden kaldı kulağımda? Sabahtan beri tekrar edip duruyorum. Kâh sesli kâh sessiz defalarca içimden geçirdim bu sözü. Acaba ara sokakların birinde, karşımıza aniden çıkan o eski zaman bakkalının önündeki şişelerin yanı başında mı okudum. (Küçüğünki yazılı olduğuna göre elbette büyüğün de fiyatı yazılıdır. Lâkin mevzu o değil.)

Yahut da güzelliği bize meçhul olan sevgili için mi yazılmıştır türkü yakıcısı veya bestekâr tarafından: “Küçüksu’da gördüm seni, gözlerinden bildim seni” diye. Hakikaten Küçüksu muydu o yerin adı, yoksa İncesu muydu?

Sahi, öyle çok su’lu yer var ki sınırlarımız içerisinde! Öyle de çok mevki adı: Aksu, Karasu, İncesu, Kızılsu. Kızılsu’yu uydurdum aslında, öyle bir yer işitmedim de. Kim bilir belki de vardır bir yerlerde. Kızıl Ordu, Kızıl Sultan, Kızılırmak, Kızılcahamam var da Kızılsu neden olmasın?

Kızılı, kızamığı, kızamıkçığı, kuşpalazını takan uydurucu, karahummanın, sarıhummanın yanına bir de kızıl humma uyduramaz mı? Rahatlıkla uydurur. Uydurmakla kalmaz, söyleye söyleye millete de zorla kabul ettirir. Sürüyle kelime, böyle böyle girmiyor mu lisanımıza. Sulu sepken bir yağmura tutulduğunu sanırsın haritaya şöyle bir göz attığında. İliklerine kadar ısladığını hissedersin. İlle de Karadeniz’de, İlle de Karadeniz’de! Derepaşarı, Dereli, Yağlıdere, Kalkandere, İkizdere, İyidere.

Çamoluk, Çataloluk, Çaybaşı, Çatalpınar, Sulusaray, Sulu Sokak, Suluova... Pınarlı, çeşmeli, gözeli olan yerleri söz konusu bile etmiyorum. Çatalçeşme’nin adını dahi aklımdan geçirmiyorum. Kim bilir Kuruçeşme, Çukurçeşme, Aynalıçeşme, Selamiçeşmesi gibi daha ne kadar yerleşim yeri vardır bildiğimiz ya da bilmediğimiz. İleride adı koyulacak olan yenileri de cabası.

Küçük su kırk kuruş. Küçüksu mu, küçük su mu aklımı kurcalayıp duran; henüz çözmüş de değilim, hoş bu dünyaya çözücü olarak da gelmediğime göre... İstanbul’u lâyıkıyla bilmiyorum aslında. Kırk kuruş olan küçük su, büyük ve küçük boğaz turu gibi bir şey midir? Hani bir ucundan bir ucuna gezdirirler de kırk kuruşunu tıklar tıklar sayarsın. Gezdiğin için mutlu olur, yeni yerler öğrenirsin.

Çokbilmiş bir rehberin ardına karınca katarı gibi takılırsın da çarpılmış dizlerini birkaç saatliğine unutursun. Arada yapılan ikramlardan nasiplenip turdaşlarına yorgun gülücükler atarsın, yeni turlara da katılmayı hesap edersin. Küçük su kırk kuruş. Biteviye tekrarlıyorum bu lâkırdıyı. Bunuyor muyum nedir? Kendisine çaktırmadan, için için güldüğümüz birinci kat komşumuz Hayriye Hanım’a döndüm resmen. Ziyaretine gittiğimizde, ta çocukken en büyük ablasının nişanında öğrendiği ‘Kadifeden Kesesi’ türküsünü söylemeye başlar, araya ne kadar laf katarsak katalım, bir saniyecik sustuğumuzu görünce hemen kaldığı yerden devam ederdi.

Küçük su kırk lira niye demiyorum acaba? Kuruşların devlet tarafından kaldırılacağını söylememişler miydi bir zamanlar. Galiba kaldırılmıştı da. Unuttum şimdi. Kuruş devri bittiğine göre, daha eskilerden kalma bir hatıra olmalı bugünün esas oğlanı. Esas kızı mı denmeliydi?

Büyükada’daki payton turları gibi midir yoksa? Büyük tur 80, küçük tur 60 nevinden. Bir de eşekli, midillili, bisikletli, tabanvaylı yani yayan atılan turlar var. Hoş, sonraları onlar da kalmadı ya.

Küçük su kırk kuruş. Ücra bir kasabanın, gözden ırak bir köşesindeki umumi helânın mendil büyüklüğündeki penceresinde mi yazılıydı da dilime pelesenk oldu. Bir ses, bir tını, bir koku mu beni bu söze mahkûm etti bir türlü hatırlayamıyorum. Ya da çarşı iznine çıkan taze tıraşlı, ayaz kırmızısı bir askerin poz verdiği yerin hemen arkasındaki camda mı okuduydum? Nerede gördüm o pozunu? Nerede işittim bu sözü? Ne zaman beynimin kıvrımlarından çıktı piyasaya? Merak-tayım, habersizim de.

Öğrenince ne yapacağım, onu da bilmiyorum. İçim mi rahatlayacak, borcumu mu kapatacağım, hangi derdime derman olacak? Derdim var mı diğer insanlar gibi; hatta diğer canlılar gibi, onu da bilmiyorum. Yuvası kasırgaya kapılan bir karganın, yenisini baştan inşa etme telaşı da dert, ikide bir haylaz çocuklarca delikleri deşilen eşekarlılarınıninki de dert, yakılan anızın içinde yavruları kalan tarla faresinin acısı da dert. Benim aklıma takılan da bir dert olmalı.

Sahi, yavruları kurtarmak için kaç şişe küçük su gerekir?

Küçüksu denilen semtte, içinde kayıkla gezilen ufarak bir göl var mıdır? Lâkin ufarak gölde kayık olur mu ki? Hadi şöyle okkalı bir göl olsa neyse. İstanbul’u layıkıyla bilmediğimi söylemişim. Bir turu kırk kuruşa kayık sefası yapılır mı? Ah, affedin, dilim sürçtü. Kırk para. Hayır hayır lira. Ama altına da lira denmiyor muydu? Öyle olmasaydı, ninelerimiz, “ekin ektik düzlere, buyrun gelin bizlere, sarı lira göndererek, sizin gibi kızlara” derler miydi? Yahut da “şu dağlar sıra sıra, yârim gitti Mısır’a, yâre lira yolladım, mektubun ardı sıra” diye mâni uydururlar mıydı?

Mangır, metelik, papel, akçe, kayme de mi para idi? Banknot, kuruş, meci diye, lira...

Tabii ya, daha bu sabahtı. “Ben bu büfeyi açtığımda küçük su kırk kuruştur birader” diye dert yanıyordu, otobüs bileti aldığım ekmek kapısının kırçıl bıyıklı sahibi. “Caminin arkasındaki helâda da küçük su kırk kuruştur” diye cevap veriyordu sakalları kırçıl olan bir başkası. Kırçıl dağların muhabbetlerinin sonunu dinlemeden, kaplıcaya gidecek olan otobüsün korna çalmasıyla içeriye atmıştım kendimi. Sırtıma aşağı terler inerken sular seller, çeşmeler borular, şişeler camiler, biletler büfeler birbirine karıştıydı.

Akşamın darında aynı otobüsle geri dönerken de terler sırtıma aşağı iniyor şu yaz gününde.

N’etmeli bilmem ki? Nasıl rahatlamalı? Büfenin orda indiğimde, ortanca damat beni almaya gelene kadar, bir küçük su alırım da kendime gelirim belki...

Necdet Ekici

Budak Ağa

Kayınpederim, bugün ikindi üzeri kendisi gibi ihtiyar, buzağı kazığı gibi kısacık, at boncuğunu andıran küçük mavi gözleri fıldır fıldır dönen, cin gibi bir adamla çıkageldi. Benden önce çocuklar görmüşler: “Dedem! Dedem! Şalvarlı dedem geldi baba!” diye sevinç çığlıkları atınca farkında oldum. Çocukların “şalvarlı dedesi” hanımın babasıdır. Eşofmanlarımı giymiş, battaniyeyi serip Çamlık’taki o koca çınarın serin gölgesine uzanmıştım. Seslerle birlikte yanı başımda oturan hanım, elindeki tığı ve dantelayı yana bırakırken ben toparlandım.

“Hayırdır inşallah!” dedik aynı anda ikimiz.

Hiç tanımadığım, yüzünü dahi görmediğim, başındaki acer köylü kasketini yana yıkmış, talim eden mektep talebeleri gibi bir garip yürüyen böyle ihtiyar bir adamla kayınpederimin çıkagelmesine doğrusu pek bir anlam veremedim. Hem de ta Beşikgöl’e... Her çarşamba yeni evlendiği genç ‘cici annemizi’ arkasına düşürüp ilçe pazarına geldiği halde yanımıza uğramayan babamız, yanında bir yabancıyla, hem de bu vakitte gözü-künce insanın aklına türlü türlü şeyler geliyor. Demek ki şimdilik bizce meçhul olan bu ani ziyaretleri hem çok önemli, hem de acil olmalıydı ki sıcağa rağmen düşmüşlerdi yola. Yoksa bunca yolu hem de güneşi alınlarının çatına alıp yaya olarak teperler miydi?

Her ikisinin de yorgunluktan dudakları kurumuş, su gibi tere batmışlardı. İhtiyar yabancının siyah ceketi atkı gibi kolundaydı. Kayınpederimin sırtında ise sadece gömlek ve altında kara şalvarı vardı. Her zamanki gibi kurutulmuş acı ot ve tütün kokuyordu. Hemen yanı başımızda gümüş rengi yarpuzların boy verdiği derenin serin sularında ellerini yüzlerini yıkayıp, ağızlarını çalkaladılar. İkisi de pancar gibi kızarmıştı. Termostan bardakla su verdik. “Terliyiz, hele bir soluklanalım, içeriz.” dediler. Kilimi daha geniş serip arkalarını küçük yastıklarla besledik.

Kayınpederimle birlikte gelen at boncuğu gözlü ihtiyar adamın, saçları ve uçları çengel gibi yukarı kıvrık bıyıkları kömür karası boyalıydı. Kırıksık, incecik bir boynu, yaba kulaklı iri bir başı vardı. Bu hastalıklı, bu çelimsiz boyun sürekli yana yıkık durduğundan sanki bu koca kelleyi zor taşıyor gibiydi. Derin çizgilerin oturduğu zayıf çehresinde iki karaçalı gibi yükselen gür kaşlarının altından küçük mavi gözleriyle insana cin cin, nemli nemli bakıyordu. Sağ elinin serçe parmağında ise -varlık alameti- altından kaşlı bir yüzük takılıydı.

İskeleti andıran yeşil damarlı elini şöyle bir dizine attığında insanın gözüne güneş gibi şavk veriyordu.

Dedim ya kayınpederimin, ‘cin çelliği’ yapılı böyle bir adamla apar topar yanıma gelmesine bir anlam veremedim. Anlattıklarına göre önce eve uğramışlar. Orada bizi bulamayınca, “Bugün pazar. Bizim damat evde durmaz. Mutlaka çocukları alıp Beşikgöl’e gitmiştir. Uzak da sayılmaz.” diyerek sıcağı tepelerine alıp düşmüşler yola. Daha birinci bükü bile aşmadan ikisi de harlamış. İşte o anda bu süslü adamın, “Yo!” diye itiraz eden boğuk, hırıltılı sesini duyuyorum. Yüzünde mütebessim, fakat erkeklige leke sürmeyen bir ifade. Tespihsiz eli havada, boşluğu iter gibi konuşuyor: “Asıl harlayan, su kaynatan kendisi. Benim daha iliğim sağlam! (Sonra kayınpederime dönüyor) “Senin yükün ağır Ahmet Ağa, ondan ondan(!)”

Anlamı kendilerince malum kahkahalarla gülüşüyorlar. Yaya çıktıklarına bin pişman olmuşlar ama geri de dönememişler. Beyaz Toros’u görünce, “Çok şükür bulduk!” diyerek boşa gelmediklerine sevinmişler. “Hayırdır baba?” dedim.

Kayınpederimden önce bıyığı, saçı boyalı ihtiyar adam cevap verdi:

“Hayırdır hayır. Bizim işimiz hep hayırla. Şer ile işimiz yok bizim.”

“Baba tanıyamadım amcaı, sen de tanıştırmadın bizi?”

“He ya, telaştan unuttum yahu! Yiğit lakabıyla anılır. Budak Ağa derler buna. Cebeli Bereketli meşhur Budak Ağa! Asker arkadaşım benim. Ezine’de beraber yaptık askerliği. Üç sene dile kolay! İçtiğimiz su ayrı gitmedi Budak gardaşımınan. Hey hey, ne günlerimiz geçti bu gördüğün Cebelli hırpo Budak’ınan!”

Adam, “evet” anlamında başını öne sallarken, diliyle şakur şukur takma dişlerini oynatıyor, kemikli iri bir şey yutuyormuş gibi yutkunuyordu.

Gelen misafire “Niye geldiniz?” diye sorulur mu?

Dilimi salladım ben de sormadım. Herhalde askerlik hatıralarını anlatmak, birbirlerinin “ilik”li, “yükü”, sulu yârenliklerini dinletmek için olamazdı. Bunca yolu, bu dar vakitte teptiklerine göre. En iyisi kendilerinin anlatmasıydı.

Kayınpederimin, bıyığı-saçı boyalı Cebelli asker arkadaşı, bağdaş kurduğu kucağında kılıfı dışa dönük duran ceketinin iç cebinden açılmamış bir Marlboro çıkardı.

Takma dişleriyle çıtır çıtır açtı. Önce kayınpederime, sonra bana uzattı. Kayınpederim, “Hele bir soluklanalım Budak Ağa.” dediye de altın yüksüklü eli havada kalmadı. Bana döndü: “Yak Hoca Efendi, yak!” dedi. İçmediğimi söyleyince hayret, benden övgüyle söz etti: “Aferin Hoca Efendi!” dedi. “Akıllı adamı severim ben. Bu zıkkım hem kesene, hem sıhhatine zarar. Bize bakma. En iyisini sen ediyorsun. Zaten seni ilk gördüğümde altın gibi bir çocuk olduğunu anlamıştım.” Ceketini ikiye katlayıp yana koydu. “Gelin kızım!” diyerek bizim hanımdan bir bardak su istedi. Gözlerinin içine bakarak “Berhudar olasin kızım.” dedi. Sonra bana döndü:

“Adını bağışla...”

“Ömer.”

Elini ağzına tutup kulağına eğildi:

“İyi yerden evlenmişsin. Gelin kızımın maşallahı var! Allah ağzının tadını bozmasın.” dedi.

Hiç cevap vermedim. Artık bana “Ömer’im” diye hitap ediyordu. İnsana sıcak gelebilecek o sihirli kelimeyi keşfetmişti: “Ömer’im...” Dili tatlı, ağzı ballı, lafı bereketliydi.

Sigara içmediğim için tutumlu adammışım. Çocuklarımı gezdirdiğim için horantama bağlıymışım. “Oğlan atadan görürmüş sofrayı açmayı, kız anadan bilirmiş biçki biçmeyi.” Daha bilmem neler neler... Küçük bir ikramı dahi beni övmek için vesile yapıyor, umulmadık bağlantılar kurarak âdeta göklere çıkarıyordu. Meğer ne çok özelliğim varmış da bilmezmişim: Efendilik bende, kalenderlik bende, misafirperverlik bende... Soylu-soplu yerden olmam ile örlü-köklü bir aileden evlenmem yine bende. Maraş’tan benim gibi mert, iş bitirici adamların çıkması ise cabası.

Bunca iltifatların sebebini doğrusu anlayabilmiş değilim.

Sağ dizini dirseğinin altında toplayıp oturuşunu değiştirdi. Yine ben sormadan o, genizden gelen boğuk sesiyle anlatmaya devam etti: Önce maldan, mülkten bahsetti. Bir zamanlar ne kadar zengin olduğunu anlattı. Fakat eli açık olduğundan, sağda solda har vurup harman savurduğunu, olan serveti kahpe karılara yedirdiğini, ama şimdi akıllandığını, her şeyin geride kaldığını söyledi. Hatta gençliğinde pavyon bile kapatmış eklemekten edemedi. Evden, bağdan, bahçeden; dönüm dönüm tarlalardan dem vurdu. Kayınpederimi şahit göstererek “Aha Ahmet Ağa iyi bilir.” diyerek görmüş geçirmiş bir insan olduğunu anlattı da anlattı. Sahi bu adam neyi ispatlamaya çalışıyordu? Bütün bunların benimle, doğrudan benimle alakası neydi? “Ha ne diyordum? Oğlanlar hayırsız, gelinler açgözlü çıktı. Baktım, daha ben ölmeden malıma mülküne göz diktiler. Ölsün sevinecekler it oğul itler! Ölüp de sevindirir miyim sizi? Anaları öldü ya, “Baba” diyorlar, “Gel yanımızda dur.” Durmam ulan! Neymiş efendim: “Namazımı kılıp, Allah’ıma şükredecektmişim...” Bunlar adamı günaha sokarlar. Tövbe tövbe! Yalanlar! Evleneceğimden korkuyor hınzırlar! Bütün endişeleri mal-mülk yeni avrada kalır...

Bir gün, “Evlenirim ulan!” dedim. “Ocağın yakışığı odun, evin yakışığı kadındır. Daha benim kanım damarlarımda pıhtılaşmadı! Ananız öldüyse öyle kalacak değilim ya! Allah’ın sevgili kuluymuş ki çekti yanına aldı.” Öyle değil mi Ahmet Ağa? Çektim restimi. Böyle dedim ya, bizimkilerde bir cayırta koymuştu. Şimdi ağız değiştirdiler. Neymiş efendim, “Bıyığı, saç boyayıp ben aramayacakmışım da kendileri bulacaklar mı bana... Her gün kırk kapıyı değnekliyor, yulaf yemiş tok at gibi geziyor, avrat arıyormuşum(!) Beyefendilerin kulaklarına geliyor, utanıyorlarmış. Onlara bıraksam vallahi çiçek bozuğu topal bir koca karı getirip atacaklar altıma! Büyük oğlana da söyledim: “Oğlum, benim gönlüm genç. Dünyaya iki defa gelecek değilim ya!” Yüzünü azdırdı, kalktı gitti. Ben çalışmam Hoca, hiç çalışmam! Nasıl olsa servet var; icarcı da var. Kılavlanır, bıyığı saç düzeltir, ata biner gezerim. Güzellik ondur, dokuzu dondur. Allah aşkına ben o kadar ihtiyar mıyım yahu? Erkeği gençleştiren avrat olur. Boşuna dememişler “At sahibine göre kişner” diye. Aha kayınpederin Ahmet Ağa, çekti keklik ferdiği gibi gelini aldı koynuna. Öyle gülme Ahmet Ağa, insan durdukça teneke gibi pas tutuyor yahu! Ne demişler: “Vücut kocar amma gönül kocamaz/Güzel seven âşik ihtiyar olmaz.”

İstemeden söze karışıyorum:

“Ama sonunda da Karacaoğlan, “Kocalıkta devran sürülmezmiş.” diyor. Onu niye söylemiyorsun?”

“Orasını karıştırma Hoca!”

“Bre Budak Ağa, sen hepten on beş delisi olmuşsun da haberimiz yokmuş yahu!” diyor kayınpederim. “Kırkıktan sonra saza başlayan kıyamette çalar. Bu acelen ne? Rahmetlinin ölümü hele senesini doldursun! Toprağı kurusun!”

Şimdi asıl şaşkınlık bendeydi. Hayır, gülme sırası desem daha doğru olur. Hanımın elindeki bardak kaydı, su döküldü. Bu öğütleri veren kayınpederim olmasa gerçekten gülmezdim. Sanki kendisi az aramış, çalınmış kapı bırakmamıştı. Hem de kayınvalidemin kırkı bile çıkmadan.

Böyle diyordum ya, kayınpederime baktıkça evliliğin insanları ne kadar normalleştirdiğini düşünüyor; altmış yaş çılgınlığının ne demek olduğunu ise Budak Ağa üzerinde çok daha iyi gözlemliyordum.

“Onu bunu bilmem,” dedi Budak Ağa. “Arkadaşsan birini bulacaksın. Bu yanına kaçınıcı gelişim? Bu yük sana düşer Ahmet Ağa!”

Deminden beri anlatılanları alt dudağımın kenarına sakladığı bir tebessümle dinleyen kayınpederim “hıh hıh hı” diyerek güldü. Bir garip bana baktı. Parmağı ile beni göstererek,

“Bana değil, aha buna düşüyor!” demez mi? Afalladım, şaşırđım. Hanım ve ben sanki o anki duruşlarımızla donduk. Kaşlarımızın ikisi de havada.

“Bana mı?” dedim.

. Kayınpederimin yüzünde titreşip sönen tebessümler, hâlâ beni gösteriyordu. Doğrusu hiçbir şey anlayabilmiş değildim. Bir ayağı çukurda, aklı fikri uçkurunda, bu kart zampananın sabahtan beri bana bunları niçin anlattığını, kayınpederimi de alarak ta yanına kadar niçin geldiğini, sözü nereye getirmek istediğini hâlâ anlayabilmiş değildim. Dedim ya, afalladım. Budak Ağa'nın boncuk, çipil gözleri yapış yapış üzerimdeydi. "Aman Budak dayı," dedim. "Ben anlamam bu işlerden. O taraklarda hiç bezim olmadı." (Diğerine döndüm.) "Baba ne yapıyorsun sen?" Kayınpederim, gözleri yerde yıldı. Havaya kalkan sağ eli omuz hizasında durdu.

"Durun hele!" dedi. "Bir yanlış anlama olmasın. Suç bizde. Meseleyi baştan anlatmalıydık." (Karşısındakine çıkışır gibi) "Budak Ağa'nın hovardalığında fırsat bulamadım ki!"

"Yok yahu Ahmet Ağa, akıllandım artık ben!"

"Sus! Gençliğinde ne harman yerleri dişlediğini ben bilirim. Çocuklarının hiç birisi sana çekmemiş."

"Ha, bak o çok doğru. Be birader onların da hepsi ev tavuğu. Gemleri avratlarının elinde. Erkek dediğin ibiği kan kırmızı horoz gibi avurtlarını şişire şişire arada bir ötmeli, örelenip kanat çırpmalı! Ne fayda ki onların hepsini anası içdişi etti."

"Neyse... Şimdi mesele şu damat: Sizin bir akraba varmış. Adı Hatun... Galiba hiç evlenmemiş, yaşlı başlı bir kızmış. Bu bizimki onu görüp vurulmuş. Sormuş soruşturmuş. 'Ahmet Ağa'nın damadının uzaktan akrabası gelir.' demişler. Sürdü geldi. 'Ahmet Ağa sana bir işim düştü. Hayırlı bir iş.' dedi. Anlattı. 'Yahu beni bu işe karıştırma!' dediysem de dinlemedi. Geldi geldi gitti. Baktım adam narçiçeği gibi yanyor. Vallahi ekin biçtiyordum, sırf bunun hatırına, asker arkadaşım olduğu için işimi tarlada yarım bırakıp geldim. Elçiye zeval olmaz, sen bu işi git Hatun kıza bir çıtlat, bir konuş. Hani derler ya 'Gelin binmiş deveye, gör kısmeti nereye.'"

"Parası pangadaymış de pangada!"

"Hay senin pangan batsın!" dedi kayınpederim.

"Variyetliymiş, ne isterse üstüne yazdıracakmış de! Nikâh mikâh her şey!"

"Sus hele sus! Kalbinin yerinde hesap makinesi mi takılı senin?"

"E, baba sustuk hadi. 'Çocukları büyükmüş, hiç karışıp rahatsız etmezlermiş, ayrılarmış.' de! 'Kızma Ahmet Ağa, dut kurusu ile yâr sevilmmez. Sen bu işleri benim kadar bilemen.'"

Kayınpederim ters ters yeniden baktı. Budak Ağa, kedi görmüş fare gibi sindi.

"... Bu işe beni karıştırmayın. Vallahi beceremem ben böyle çöpçatanlığı!" dediysem de ikisi iki yandan durmadan ısrar ettiler. Neymiş efendim, "Bu hayırlı bir işmiş de. Yalnızlık Allah'a mahsusmuş da. Bu adamcağız yalnız mı kalsınmış da..."

Bana ne adamdan canım! Tanımam etmem. Yüzünü dahi ilk defa gördüğüm eciş bücüş, boyalı cilalı bir adam; aniden karşıma çıkıyor ve bana dünür git, diyor. Allah Allah, olacak iş değil!" Israr ısrar... Bu ısrara bizim hanım da katılmaz mı? "Amma da nazlanıyormuşum da, kırk yılda bir işe yarayacakmışım da, benim de oğlum, kızım, babam varmış da... Belki de büyük sevap kazanırmışım da, Budak Ağa ile hısımlık olacakmışım da!" Daha bilmem neler neler...

Baktım kaçış yok. İşin ucunda kayınpederim de var. Yaşlı başlı adam... Tarladaki işini bırakıp ta ayağıma kadar gelmiş. Nihayet kötü bir "Olur." çıktı ağzımdan. Budak Ağa'nın sevincine diyecek yoktu. İki de bir ağzından "kayınço mayınço" gibi laflar kaçırması yok muydu hani. Öyle gıcık oluyordum ki! Neyse ki kayınpederimin zamanında "Hişşt!" çeken müdahale-siyle sesi çabuk kesti.

Yüzümden düşen bin parça.

Demek şu karşımda deli dana eti yemiş gibi gözleri fıldır fıldır dönen, buzağı kazığı yapıklı kart herifin sabahtan beri zenginlikten dem vurması, bana akıl almaz iltifatlarda bulunması boşuna değilmiş. Ben şimdi bu adam için Hatun teyzeme dünür gideceğim. Fesuphanallah!

Baktım, kayınpederimle yeni bir sigara daha tellendireyorlardı.

- Budak dayı," dedim.

"Söyle kurban!" dedi içten candan.

"Bu Hatun teyzem, ancak dinazor gibi iri bir kızdır. Birbirinize hiç denk düşmezsiniz..."

Yere düşüp kırılan ekşi bir nar gibi açıldı ağzı, güldü. "Yeğenimin de düşündüğüne bak," dedi. "Öküzüm iri olsun da çift sürmezse sürmesin. Ne demiş Karacaoğlan:

"Uzun boylu olsun, cansız olmasın,
Beyaz tenli olsun, kansız olmasın,
Güleç yüzlü olsun, densiz olmasın,
Böyle bir yosma ver gönlüm eğlensin."

Bu adam galiba tahmin ettiğimden de hızlıydı.

"Bre yeğen ne çil çil bakıyorsun bana öyle," dedi.

"Yengece sormuşlar: 'Niçin yan gidersin?' demiş:

'Serde kabadayılık var.' Okuntu oğlağı gibi olduğuma bakma sen benim. Bende daha çok iş var!"

"Nasıl yani?"

"Mesela... Karşımdan gelen bir dilberin kadın mı, yoksa kız mı olduğunu bir bakışta anlarım, yürüyüşünden bilirim ben."

"Yapma yav!" dedi kayınpederim. Gözleri çakmak çakmak biraz daha yaklaştı.

Budak Ağa'nın alt dudağı sağ kulağına doğru gerildi. Ekâbir gülümsedi.

"Bilirim işte! Sadece onu değil, hamile bir kadına şöyle bir bakayım, karnındaki dölün oğlan mı, kız mı olduğunu dahi bilirim!"

Hayretim daha da büyüdü. Gözlerim iri iri olmuştu.

"Yaa!" dedim.

İşte tam o an hiç olmayacak bir şey oldu: Bir lastik taşı geldi, Budak Ağa'nın şakağının üzerine "çat" diye değdi.

"Ah, yandım anam!" dedi. Eli altında, olduğu yere kapandı. Baktım az ötede elinde kuş lastiği bizim oğlan durmuyor mu? "Git oradan!" diye işaret ettim fakat Budak Ağa'nın kaşının üzeri ceviz gibi şişmişti. Ben, elimde mendil, yumru-kızarık yere pansuman yaparken o hâlâ alttan yukarı anlatıyordu:

"Hoca sen beni tanımazsın. Mesela bana bir sepet yumurta getir, güneşe tutup şöyle bir bakayım; horoz mu, yoksa celfin mi olduğunu kesin anlar, teker teker ayırırım!"

Böyle bir anda niçin kıs kıs güldüğümü, az ötede çay demlemekle uğraşan bizim hanım hâlâ anlayabilmiş değildi.

* * *

Kabul etmeyeceğini bildiğim halde, sırf verdiğim sözü (kutsal görevi) yerine getirebilmek için ertesi gün gidip -mideme sancı krampları girerek- söyledim Hatun teyzeme. Ancak olur ya, vebal altında kalmamak için de bana anlatılanları, hatta bende kalan intibaya varana kadar aktardım. Sonunda "Karar senin Hatun teyze." dedim.

Uzun, sarı, söbe çenesinin altında bir çene daha oluştu. Sigaradan sararmış dişlerini gördüm. Yılışmıştı. Beyazı fazla, iri bir çağlayı andıran göv gözlerini bana çevirdi. Tereddüt dahi etmeden "Tamam," dedi. "Evlenirim." Önce şaka yapıyor sandım. Baktım yüzünde şakadan eser yoktu. Hayret ettim. En azından "Düşünmeliyim" diyebilirdi. "Bu işler ha deyince olmaz, bana zaman tanı." diyebilirdi. Hiçbir ihtiyat payı dahi bırakmadan, araştırmadan, bir sürü konuşulacak meseleden hiçbirini konuşmadan "Evet." demesine gerçekten hayret ettim. Şaka yapmış olamazdı. Bu kadar mantıksız olamazdı. "Gençtir, toydur" desem yaşı elliye geçmişti. "Cahil" desem hiç değildi. Akli dünyaları tartar, değme erkekleri suya götürüp susuz getirirdi. Yoksa bunca yıl yalnız yaşamak Hatun teyzemin canına tak mı etmişti? Dışarıdan geldiğinde evde bir erkek sesi, bir erkek kokusu mu olsun arzuluyordu? Ama ben istiyordum ki, şimdiki kadar niçin evlenmediğini herkesten gizleyen, hiç kimseyi beğenmeyen, evde kalmış, tohuma kaçmış bakire bir kız olarak kocayan Hatun teyzem mantıklı bir evlilik yapsındı. Belki de farkında olmadan onu en hassas, en zayıf, en gizli yerinden vurmuştum. Öyle ya, bazen çok güçlü gibi gözüken insanlar, bilmediğimiz, keşfedemediğimiz nice zayıf yönlerle doludur.

Sesi yeniden duyuldu:

"Ancak şartım var!"

"Şart mı? Ne şartı?"

"Bir tek şart!"

Elini ağzına tutarak o "bir tek şartı" kulağıma fısıldadı. Önce utandım. Galiba hafiften kızardım. Sonra kendimi tutamayarak kahkahalarla güldüm. Ben gülerken o sadece ayakuçlarına bakıp tebessüm etmişti. Hatun teyzem gerçekten çok zeki idi.

* * *

İncecik boynunun üstünde kurumuş kırıkmış iri bir su kernibi gibi duran kafasını döndüre döndüre, gözlerinde bin bir soru, kayınpederime soruyordu:

"Kurban olam Ahmet Ağa, bu şart ne ola ki?"

"Valla avrat işine pek aklım yetmez Budak Ağa. Mal mı desem, mülk mü desem? Üzerine yazdırılacak ev mi desem? Belki dirseklerine kadar bilezik, belki de resmi nikâh istiyor. Kocamış da olsa kızıoğlu kız alıyorsun sen Budak Ağa! Altından öyle kolay kolay kalkamazsın!" "Sarımsağın hesabını yapan paça içemez. Hepsi kabulüm. Ne bileyim yine de içime bir kurt düştü işte."

"Bunların hiçbirisi değilmiş," diyorum.

Kafası iyice karışıyor. Eli bileğimde, sulu, mavi gözleri bir şeyler arar gibi yüzümde, "Kurban olayım Hoca Efendi, dilinin altında bir şey varsa söyle! O değil, bu değilse; bunun 'bir tek şartım' dediği ne ola ki?"

(Hatun Teyzeme verdiğim söz gereğince bildiğim halde mahsus açıklamıyorum.)

"Bana söylemedi Budak dayı. Kendine dünür geleceğiniz günün akşamı açıklayacakmış. Eğer şartını yerine getirebilersen 'Evet.' deyip o gece seninle gelecekmiş." "Fesuphanallah!" Elinde bir çubuk, çömeldiği yerden toprağın karnını dürtükleyip duruyordu. "... Yahu Ahmet Ağa bu?" dedi ve sustu. Göz ucuyla bana bakıp penguenler gibi birbirlerine biraz daha sokuldular. Her ikisinin de gözleri ay ışığında yanan hırsız kedigözleri gibi parlıyordu. Aralarında bir şeyler fısıldayıp kahkahalarla güldüler.

* * *

O akşam dünür odası epeyce kalabalıktı. Sigara dumanından göz gözü görmüyordu. Yakın akraba ve komşu evin erkekleri duvar diplerine serili kalın döşeklere oturmuş, sırtlarını dantelalı beyaz yastıklara dayamışlardı. Hatta kapı diplerine ilişen, "İçeriye dumana boğdunuz!" diye sokranan kucağı çocuklu (akraba) kadınlar bile vardı. Çoğu kendi aralarında mırıltılı konuşurlarken, erkekler karşılıklı yârenliklerde bulunuyorlardı. Bugüne kadar önüne çıkan nice kısmetleri akıl almaz bahanelerle reddeden, bu yüzden evde kocayıp kalan Hatun kızın kısmeti yıllar sonra işte yine açılmıştı. İnşallah bu defa burnunu kıvrımayacak, kırk yılda bir önüne çıkan böyle zengin bir kısmeti geri çevirmeyecekti. Herkes böyle düşünüyordu. O meçhul şart yerine gelirse, aşağıda Budak Ağa'nın Chevrollet'inin bagajında bekleyen sini sini baklavalar yukarı çıkacak, bu gece Hatun kızın mürüvvetini görmüş olacaktı. Herkeste heyecanlı bir bekleyiş vardı.

Budak Ağa, kâh bağdaş kuruyor kâh dizüstü oturuyor, ortaya attığı Marlboro paketinden çektiği sigaraların birini söndürüp, diğerini yakıyordu. Şapkayı yine yana yıkmış, saç ve bıyığı kömür karası boyatmıştı. Fakat kafası epeyce karışık ve düşünceliydi.

"... Acaba bu tek şart ne ola ki?" Gözleri iki de bir az sonra içeri gelmesi beklenen Hatun teyzemin gireceği kapıya gidip geliyor, o "mavi gece"yi düşündükçe yüzünü kan basıyor, derin derin soluyor, sabırsızlanıyordu.

O gün için yelekli lacivert bir takım giymişti. Hatta çiçekli, bahar rengi bir de kravat bağlamıştı. Ceketinin döş cebine ise kırmızı bir karanfil sokmuştu. Odayı dolduran ağır esans kokusu ise ondan başkasının olamazdı. İçindeki “şart” endişesi sürekli kafasını kurcalıyor, gözleri sabit noktalarda dalgalanıp küçülüyordu. Yanında sadece büyük oğlunu getirmişti. Gözleri yerde, hemen hiç konuşmuyor, babasının solunda dizüstü oturuyordu. Diğer yanında ise kayınpederim. Nihayet Hatun teyzem kapıda gözükte. İçeride bir dalgalanma oldu. Buğday rengi saçlarını genç kızlar gibi arkasında topuz yapmış, o gün için beyaz bir fistan giymişti. Sadeydi. Dolgun bir inek memesini andıran yüzü hafiften süzölmüş gibiydi. Damadın yanına buyur ettillerse de o sadece kapının hemen yanını tercih etti. Verilen sandalyeye ellerini önünde kavuşturarak oturdu. Süzölmüş çehresine rağmen katı değildi, soğuk değildi. Hatta bazı kadınlarla göz göze geldiğinde kadıncıl-anlamlı gülümsüyordu. Herkes gülümseyen o çehreden umutlandı.

“Bu iş bu akşam bitecek.” dendi. Budak Ağa bile rahatladı. Üzerindeki beyaz elbiseyi dahi hayra yordu. Onu kanatlarını açmış iri bir meleğe benzetti. Beyaz, mutluluk demekti, aydınlık demekti. “Galiba şart meselesi bir cilveydi.” dedi içinden. Yılıksını çileden çıkaran bir kısrak cilvesi! Hatun teyzemde yapışıp kalan mavi boncuk gözleri sıcak ve alevliydi. Yıllarca boş kalan verimli bir tarlaya bakar gibi bakıyordu. “Bu tarla bel ister, sürmek ister.” dedi içinden.

Az sonra kayınpederimin sesi duyuldu:

“Hatun kızım, söyle bakalım ne imiş bu tek şartın?”

“Şartım...” dedi, durdu Hatun teyzem. Herkes ona bakıyordu. Bütün sesler kesildi, bütün nefesler tutuldu. “Evet, tek şartım var.” dedi yeniden ve tane tane ekledi: “Eğer Budak Ağa şurada tek ayağının üzerine kalkar, düşmeden yıkılmadan havadaki ayağına çorap giydirebilirse bu akşam beni alsın götürsün. Yoksa kısmetini başka kapıda arasın.”

Ortalıkta önce bir şaşkınlık, sonra yeniden bir dalgalanma oldu. Yanlış duymamışlardı. Buna rağmen birkaç kişide jeton geç düştü. Çoğu Hatun kızın ne demek istediğini iyi anlamışlardı. Bu bir çeşit imtihandı. Cinsel bir test... Oturanlardan bazıları gülmeye başladı. Hatta Budak Ağa'nın oğlu bile gözleri yerde gülümsemişti. Damadın yüzünde donmuş katı bir tebessüm, ağzı yarı açık, bir ona, bir buna bakıyor, ne yapacağını kestiremiyordu. “Demek kahpe kendisini geçkin bulmuş, şüphelenmişti ha! ‘Çürük tahta çivi tutmaz.’ demeye getiriyordu ha!” Kalkmaması düpedüz erkekliğe leke sürmekti. Kayınpederim dürttü:

“Durma, hadi kalk!”

Sesler çoğalıp yükselmeye başladı:

“Hadi göster kendini!”

Nihayet Budak Ağa ürkek bir tavşan gibi ortaya fırlayıverdi. Ceketini çıkarıp külhanbeylere has bir eda ile çaldı yere. Gevrek gevrek güldü:

“Bundan kolay ne var yahu!” dedi. “İstediyim şart bu olsun. Bende daha çok iş var! Evelallah iliğim sağlam benim! Heh he!”

Çoraplarını bir çırpıda sıyırıp çıkardı. Pantolonunun paçalarını dizlerine kadar sıvadı. Çoraplarından tekini iki eline aldı. Sağ dizini tek ayak üstünde duran leylekler gibi çekti göğüs kafeslerine. Poturlu bacakları soyulmuş kavak tahtaları gibi incelmışti. İlk hamleyi yaptı fakat ayak bir türlü girmiyordu çoraba. Çok geçmeden dizi titremeye başladı. Eyvah, sek sek oynayan çocuklar gibi duramıyordu yerinde. Bunu antrenmansızlığına, deneyimsizliğine yordu. “Yoksa güçlüyüm.” diye geçirdi içinden fakat bu takatsizlik niyeydi? Kararlı bir “Giyerim!” lafı döküldü dudaklarından. O azimle ikinci bir hamle yaptı. Bir anda ayak boşa, kendi sağa gitti. Körkütük yıkıldı ortaya. Oturanlar bir gol heyecanı içinde bağırıldılar: “Vayyy!” Bu arada gülmekten yere yatanlar, döşünü tutup yüzünü yanındakinin sırtına saklayanlar, hatta altına kaçırırlar oldu. “Olmadı olmadı, yeniden!” diye bağırırlar vardı. Budak Ağa patlayıp sönen sesler arasında kıpkırmızı olmuştu. Yüzüne sanki gerdeğe giremeyen iktidarsız bir erkeğin korkunç mahcubiyeti oturmuştu. Şok içindeydi. “Olmadı olmadı, yeniden!” sesleri ortalığı çınlatıyordu. “Ayağım mı kaydı ki?” diye geçirdi içinden. O umutla yeniden kalktı.

Budak Ağa, bu defa daha kararlıydı. Yeniden daldı ortaya. Peşrev yapan güreşçiler gibi gitti geldi. Su gibi tere battığından bıyığı, saçları zeytinyağı dökmüş gibi parlıyordu.

Dudakları kımıl kımıl, yeniden tek ayağını çekti yukarı. Daha düzgün durdu. İki elinin başparmaklarıyla çorabın ağzını öfkeyle yırtarcasına açtı. Eyvah, yine sek sek oynamaya başlamıştı. Ama çabuk düzeltti. Durdu. Kımıldamıyordu. Bu son şansıydı. İçinden Allah'a dua etti: “Bu nasıl bir imtihan Allah'ım? Kahpenin kızına karşı hecil etme beni!” dedi. Ne pahasına olursa olsun giymeliydi bu çorabı. Zaten yeterince rezil olmuştu. İşin ucunda “Sarı Kız”ı kaybetmek de vardı fakat yine takati kesilmeye başlamıştı. Üzerinde durduğu ayağı zayıf bir cereyana verilmiş gibi titriyordu. Beline ise sanki kurşundan tonlarca ağırlık çökmüş, hançer yarası gibi bir ağrı saplanmıştı. “Bana göz ettiler.” diye geçirdi içinden. Koltuğunun altındaki mavi boncuğu hatırladı. Herkes pürdikkat kendisine bakıyordu. “Ha gayret, ha gayret!” diyorlardı. Şu melun ayak bir türlü girmiyordu çoraba. Yoksa ayağının taraklı oluşu mu engeldi? Birden gözleri karardı, başı döndü. Alt dudaklarını ısırıp bu defa çorabın ağzını öyle bir açtı, öyle bir sündürdü ki neredeyse yırtılacaktı. Gelebin balığının ağzı gibi olan boşluğa ayağını var gücüyle itti fakat işte ne olduysa o anda oldu. Budak Ağa'nın ağzından kırmızı beyaz renkli at nalı gibi bir şey fırladı yere.

“Ahah!” dedi oturanlardan biri. “Adamın takma dişi düştü valla!”

Demeye kalmadı, Budak Ağa kış üstü “küt” diye düştü yere. Ayakları havaya geldi. Tutmasalar az kalsın duvara çarpacaktı. Kendini zor topladı. Çorap başparmağının arasına geçmişti. Altına yapmış çocuklar gibi bel bel bakıyor, göğsü demirci körüğü gibi şişip şişip iniyordu.

“Bre Budak Ağa, pilin bitmiş senin yahu!” dedi kayınpederim. “Al şu takma dişini de kalk gidek, kalk! Rezil ettin bizi!”

Hatun teyzem çoktan terk etmişti odayı. İçeride sadece acı bir duman, çınlayan kahkahalar ve kirli çay bardakları kalmıştı.

* * *

Dönüşte Budak Ağa’ya ilk defa üzüldüm. Arabanın arka sağ kenarına suçlu, küskün, zavallı bir çocuk gibi büzülmüş, yüzü camda hiç konuşmuyordu. İdam emri yüzüne okunan mahkûmlar gibi çökmüş, ufacık kalmıştı. Korkunç bir depremi yaşadığı kesindi. Derin bir iç çekişten sonra yine sessizliği kendi bozdu:

“Karacaoğlan der ki bakalım yüze,
Mevla’m hûb yaraşmış o benler yüze,
Çokça heves etme kocamış kıza,
Naz etmesin bilmez küsken gül olur.”

Bir sigara istedi. Yakılıp uzatıldı. Daha ilk nefesten sonra “Arabayı durdurun!” dedi. Herkes, önce ona, sonra birbirlerine baktı. Nihayet dediği yapıldı. Sağa çekilip durduruldu araba. İndi. Hepimiz indik. Ay, turuncu bir portakal aydınlığında yumuşak ve ipeksiydi. O tekerlenen turuncu aydınlığa doğru birkaç adım ilerledi. Önü uçurum olan bir taşın üzerine sırtı bize dönük oturdu. Yüreğimiz ağzımızda. Sigarası bitene kadar hiç konuşmadı. Geceye karşı yanık bir ses, bir türkü yükseldi:

“Bir yiğit de bir güzeli severse,
Emrettiği yere hemen gelmeli.
Ardına düşmeyle güzel sevilmez,
Güzelleri koşup koşup bulmalı.

Dolandım dağları borlara düştüm,
Kız senin derdinden od’lara düştüm,
Çaresi bulunmaz dertlere düştüm,
Dostunun derdine ortak olmalı.”

Kalktı, geldi. Yüzünde yorgun bir tebessüm vardı: “Bu dünyaya doyamadım çocuklar!” dedi. “Demir tavında dövülür, dilber çağında sevilirmiş.” Şoföre döndü: “Beni bir pavyona götür! Gidelim sür!”

Nurdan Aladağ

Beyaz Geceler
Polonya-Litvanya-Letonya-Estonya-Finlandiya-2

Dünyadaki şehirlerin her birinde güneşin batışı benzersizdir. Sadece buna şahit olmak için bile yolculuğa çıkılabilir. Güneşin batmaya niyetli olmadığı şehirler de var. Gidelim görelim dedik, çıktık yollara. Gelmeden önce araştırma yaparak öğrendiğimiz, beyaz gecelerin yaşandığı Letonya'ya ulaşmak için sabırsızlanıyorum. Otobüsle giderken gökyüzünde uçan leylekleri görünce attığım sevinç çığlığı herkesi güldürüyor. Turun en genci olmanın bana verdiği yetkiye dayanarak çocuksu hallerim hoş karşılanıyor. Gezilerimin devamı gelecek diye yorum yapanlar haklı çıkıyor. O günden sonra uzak diyarlara kuşlar gibi kanat açtım. Ta ki korona beni durdurana dek. Buna da şükür. Bitti diye üzülüyorum, yaşandı diye seviniyorum.

Letonya'ya varmadan Litvanya'daki Üç Haç Tepesi'ni ziyaret ettiğimizde yarı hacı olduğumuzu söyleyen rehber hak vermemek elde değildi. Sayısını hiç kimsenin tahmin edemediği kadar çok olan küçük büyük binlerce haç o tepede idi. Dilek dileyen bir haç dikiyordu; dileği gerçekleşen tekrar gelip haç dikerek yeni bir dilekte bulunuyordu. Küçük bir dağ olmuştu. Yürürken zorlandığımız haç yığılı tepeye ulaştığımızda içimde bir ürperti hissettim. Gönüllerinden geçen isteklerini düşündüm. Benim de bir dileğim oldu. Kim ne dilemişse gerçek olsun diye içimden geçirdim...

Eşi Rus asıllı olan tur rehberimiz hangi dilde sorulursa sorulsun bize cevap veriyordu. Yol boyu kıyılarda dikilen haçları ve üstündeki çiçekleri merak edip sorunca; Baltık ülkelerinde trafik kazasında ölenlerin, olay yerine haç dikilerek her sene anma töreni yapıldığını söyledi. Çiçek bahçesine benzeyen mezarlıkları görerek yol alıyoruz; sanırsınız herkes aynı günde ölmüş. Mezarların üstü rengârenk çiçeklerle kaplanmış capcanlı, hayatı sorguluyor.

Riga'ya girer girmez gördüğümüz manzara nefes kesici. Güneşin en güzel battığı yer olarak birinci sırada olduğu söyleniyor. Otelimize yürüyerek giderken uzunca bir köprü'nün tam ortasında güneşin batışını seyre dalıyoruz. İki gün geçirdiğimiz bu özel şehirdeki turumuz sırasında 1201 yılında kurulan Riga'nın Old Town denilen tarihi merkezindeki önemli yapılarını görüyoruz. St. Peter's Kilisesi, Brotherhood of the Blackheads Evi, Dome Katedrali, Büyük ve Küçük Guildhalls, St. Jacob's Kilisesi, Riga Kalesi, Özgürlük Heykeli ve şehrin eşsiz mimarisine tanık olacağımız art nouveau stilindeki yapılarıyla süslü sokaklarda yürüyoruz. Evlerin fiyatları uçuk çıkaracak cinsten, aşırı pahalı. Herkes bir tane ev beğenip bunu ben satın alacağım, şakası yapıyor gülüşüyoruz. Sokaklarda resim çekilen gelin damatların sadeliği ve güzelliği gözümüzü alıyor. Hediye olarak Riga şehrine özel "Balsam" adı verilen, yedi türlü bitkiden yapılmış içeceklerden alıyoruz.

Şehir turunun ardından Letonya'nın Baltık Denizi kıyısında yer alan Jurmala şehir turunda bembeyaz kumsalları ve orman içerisinde yer alan romantik ağaç evleriyle Letonya'nın sayfiye bölgesini ziyaret ediyoruz. Ayakkabılarımızı çıkarıp Baltık Denizi'nin sahilinde yürümenin keyfini yaşıyoruz. Tertemiz çam kokulu havası, dingin atmosferi, şifalı suları, çamur kürleri ile Baltık Ülkeleri'nin en ünlü Spa otelleriyle yerli halkın ve turistlerin rehabilitasyon merkeziymiş.

Varşova

Talinn Kilisesi

Hava kirliliğini önlemek amacıyla araba girişlerinin ücretli olduğu bu şirin sahil kasabasında dilerseniz yol boyunca uzanan kafelerde keyif yapabiliyorsunuz. Gezilecek yer çok olunca kafelerde oturanları seyrederek yürümeye devam ediyoruz. Otelimize geldiğimizde uyuyabilmek için kalın perdelerimizi kapatıyoruz. Ben çektiğim resimlere bakmaktan geç uyuyorum; uykumu aldım diyerek uyandığımda dört saat geçtiğini görüp nasıl dinlenmiş olduğuma şaşırıyorum. Meğer Riga'nın havasındanmış. Nehirde sal gezintisi yapamamış olmanın verdiği hüznle Riga'ya doyamayıp bir daha gelmeye ant içerek, Estonya'ya doğru hareket ediyoruz.

En iyi korunmuş Orta Çağ şehirlerinden biri kabul edilen başkent Tallinn şehir turumuzda, UNESCO'nun "Dünya Mirası" olarak koruma altına aldığı ve şehrin karakteristik özelliklerini taşıyan tarihi yapıları ziyaret ediyoruz. Estonya bayrağının dalgalandığı Tall Hermann Kulesi, Toompea Kalesi, Alexander Nevsky Katedrali, Dome Kilisesi'ni görüp Toompea Tepesi'nden şehrin en güzel panoramik manzarasının fotoğrafını çektikten sonra St. Nicholas Kilisesi'ne geçiyoruz.

Rahibelerle fotoğraf çektirirken bize sarılmaları, sevgi dilinin en geçerli dil olduğunu gösteriyor. Sokaklarında gezerken insanların giydiği milli kıyafetler, Orta Çağ filminin içinde olma hissi uyandırıyor. Baltık altını denilen kehribar taşlı kolye almak için yarışa giriyoruz. Gezinin sonunda herkesin bir kolyesi ve küpesi çantasının bir köşesinde yerini alıyor. Hediye paketiyle birlikte verilen "madenden çıkmıştır" sertifikasını, satıcıların takıları camekândan çıkartırken verdikleri özeni izlemek bile eğlenceli olmuştu.

Turdaki herkes otobüse doğru yavaş yavaş yürürken anahtarlıklar gözüme çarpınca meşhur İngilizce aksanıyla "How much?" diyerek iletişime geçtiğim anda parayı verip arkamı dönene kadar arkadaşımı ve rehber dâhil hiç kimseyi göremiyorum. İşte o an beni seyretmenin zamanıdır. Moris amcanın yavaş yürütmesine güvenip "nasılsa görür yetişirim" derken, koca meydana kalır mısın bir başına!.. Yabancı dil hak getire. Telefon yurt dışına nedense bir türlü açılmamış. Başka bir ülkeye otobüsle geçeceğimiz için

Estonya'da gün batımı

otelden de çıkmışız. Bağıra çağıra ağlasam nafile. Allah'tan gözlerim henüz çok bozulmamış. Şahin bakışı atıp turdan benim gibi geride kalan birini görünce tazı gibi yanına bir koştum, bir koştum; sanırsınız olimpiyatlarda birincilik yarışına girmişim. Otobüste sakinleşene kadar geçen zamanda uslu uslu oturuyorum. Bir saat yol gittikten sonra ormanlık bir yerde yemek molası veriyoruz.

Geyik etinin tadının ekşi olduğunu daha önce tadına bakmış olanların söylemesi üzerine, biraz da fiyatı tuzluca olduğundan çorbasını içmekle yetiniyoruz. Etini bilmem ama geyik çorbası yediğim en lezzetli yemektir. Otantik bir ortamda içmek de cabası. Tahta masamda ekmek kırıntılarımı kuşlarla paylaşmanın keyfini anlatamam, yaşamak gerek. Hava serin mi serin. Elektrik sobası eşliğinde bir bardak kahve içerek ısınmaya çalışıyoruz. Çikolatası meşhur dediklerinden gözümüze kestirdiğimiz her çeşitten alıyoruz. Yağmur yağdıkça toprak kokusu burnumuzun direğini sızlatmaya başlıyor. Memleketten hikâyeler anlatıyoruz, telefonda çocuklarımızın resimlerini gösterirken torunlarıyla görüntülü konuşanlara kulak veriyoruz. “Bir yolculuğun en iyi ölçüsü kat ettiğin kilometreler değil, yolculuk sırasında edindiğin arkadaşlardır,” der Tim Cahill. Turda her meslek grubundan arkadaşlarla unutulmayacak anılar biriktiriyoruz. Balayına gelmiş yeni evli çift bizden bağımsız gezi boyu selfi çekiyorlar. Bayramı başka ülkede yaşarken rehberimizin ikram ettiği çikolatalarla mutlu oluyoruz.

Keyifli bir gemi yolculuğu ile Helsinki'ye geçiş ve Helsinki panoramik şehir turumuzu aynı gün yapıyoruz. Tur içinde Helsinki Katedrali, Rus Ortodoks Kilisesi, Finlandiya Parlamento binası, balık pazarı, Jean Sibelius Anıtı, taştan yapılmış olan Temppeleaukion Kilisesi vardı. Sahil boyu kurulmuş olan pazarda rengârenk sebzelerle süslenmiş kalamar ve balığın tadını asla unutamayacağım. Finlandiya en pahalı ülke olmasına rağmen deniz ürünleri lezzetli ve uygun fiyattaydı. Halkın kurduğu pazarda gezerken Türk olduğumu anlayan satıcı İstanbul diyerek benimle iletişim kurmaya çalıştığında gayriihtiyari “No İstanbul, İzmir” diye sayıklayınca karşılıklı güldüktük. Adam nereden bilsin bizim memleketi. Bundan sonra öğrenmiştir artık.

Serbest zamanda herkes tek başına bir yerlere dağılınca ben de elimdeki bozuk paralarımı kendime Helsinki dondurması ısmarladım. İngilizce konuşmadan parmağımın gösterdiği her renk dondurmamı istedim. Masmavi gökyüzüne ve denize bakarak dondurmamı yerken bir hayalimi daha gerçekleştirmenin iç huzurunu yaşadım.

Uçağa binmeden, turdaki herkes birbiriyle vedalaştı. O geziden sonra hayat tecrübelerinden yararlandığım, çok sevdiğim ablalarım ve abilerim oldu. Uzun ve yorucu bir gezi olmasına rağmen hayatı anlamak açısından bir adım önde olmak mutluluk verdi.

Hiçbir hayal gerçekleşmeyecek kadar büyük, hiçbir UMUT hafife alınacak kadar küçük değildir. Yeter ki hayatı ve hayallerinizi ertelemeyin. Ben hayalimi gerçekleştirdim. Darısı sizlerin başına.

Yusuf Yılmaz

Gazel Mevsimi

Genç bir kadın, şehrin merkezindeki o koca araştırma hastanesinin beşinci katında kuzeye bakan beş yüz on yedi numaralı hasta odasında yatıyor. Üzerinde beyaz çarşaf gibi bir örtü... Suratı kansızlıktan olacak ölü yüzü gibi. Gözleri kapalı, ağzında oksijen maskesi rahat nefes alması için. Dirseklerine kadar açık olan kollarından birinde serum, hatta kaçınıcı serum... Ne zaman uyuyup ne zaman uyandığı belli değil. Duvarda asılı, orada sürekli çalışmaktan olsa gerek eğri duran televizyon şimdilik kimsenin umurunda değil.

On yaşındaki kız çocuğu refakatçi ama her şeyin farkında. Ona hastane çalışanlarının aldığı oyuncaklarla pek ilgilenmiyor. Her sabah ve akşam vizite için doktorlar geldiğinde “biz ne zaman eve gideceğiz?” diye soruyor. Bu soruya duvarlar bile ağlar ya, gözleri yok... Doktorlar ve klinik hemşiresi viziteden sonra odanın dışında konuşuyorlar. Kız çocuğunun işittiği tek söz, “biraz daha burada misafir kalın bakalım.” oluyor. Yandaki yatağa gelen hastalar birer birer gidiyorlar, çocuk bunun farkında ama susuyor. Saçları dağınık olan kız çocuğu bilerek taramıyor saçlarını, annesi iyileşecek ve o tarayıp örecektir.

Gazel mevsimi, şehir, hastanenin bu odasından çok rahat görünüyor. Çocuk bazen dalıp gidiyor dışarıyı seyrederken... Koca çınar yaprakları kahve rengine bürünmüş. Parlak ışıklı elbise giyen belediye işçileri çalı süpürgesi ile ekmek mücadelesi peşinde. Karınca sürüsünü andıran araçların hepsi bir oyuncak gibi. Ve o çocuk ile annesi bu hastane odasında şimdilik oyunun dışındalar. Okul ve ev arasında anne ya da babasıyla mekik dokuyan çocuklara gıpta ile bakıyor. Hani dualar kabul olurdu! Kaç keredir ellerini göğe kaldırdı çocuk ama annesiyle hâlâ hastaneler. Gelen giden zaten yok.

Küçük Cemil ise her şeyden habersiz anneannesiyle beraber. Yemek yemiyor, bazen uyumak istemiyor. Orada burada uyuyakaldığında yaşlı kadın onu kucağında götürüyor yatağına. En sevdiği oyuncuğunu bile günlerdir eline almıyor. Annem gelsin, diye tutturuyor. O böyle yaptıkça ağlıyor anneanne. Elinden gelen şimdilik bu...

Oldukça güzel olan genç kadın sabahın ilk ışıklarıyla uyanıp çayı ocağa koyuyor. Kahvaltı sofrasında hiçbir şey eksik olmamalı. Çocuklar çay içmek istese de onlar şimdilik koca bir bardak süt içecekler. Sıcak ekmek almak için fırına gitmeye üşenmiyor.

Hem sıcak ekmek olmadan kahvaltının tadı mı olur! İncir reçeli, tel peynir, kaşar, yeşil ve siyah zeytin, annesinin köyden gönderdiği rafadan yumurta masayı süslüyor. Çayı demledikten sonra ilk olarak eşine “Kalkar mısın hayatım?” diye sesleniyor. Eşi lavaboya giderken çocukları gıdıklayarak uyandırıyor. Herkes hazır olduğuna göre artık kahvaltı edebilirler. Çocuklar gene süt içmemek için direniyor ama evin babası “Hımm!” diye çekiyor. Kahvaltıdan sonra eşini işe yolcu etmeye hazırlanıyor güzel bayan. Alışveriş için biraz para istiyor. Adam parayı verdikten sonra eşini öpüyor, gülerken ayrılıyorlar. Şimdi sıra kız çocuğunda, okul servisi birazdan gelir. Genç bayan kızını okula hazırlıyor ve her sabah olduğu gibi kızının saçlarını özenle tanyor. Kız artık on yaşında servise kendi binebiliyor. O yüzden şimdi sıra kahvaltı sofrasının toplanıp evin ikinci erkeğiyle ilgilenmede. Onu genç anne kreşe götürecektir.

Salaş bir Ermeni meyhanesi... İçeride iğne atsan yere düşmez, öyle. Yemek yiyenler, içki içenler, sigara dumanı altında birbirini bile görmeyen gözler... Kimi işinden, kimi eşinden kimi de keyfinden orada. Biraz kafa dağıtmak, arkadaşlarla muhabbet herkese iyi geliyor. Her an hayatın kahrını çekecek değil ya insanoğlu. Arada meyhaneye gelip ucuz şarap var mı, diye soranlar oluyor. El atından yapılan alışverişten sonra herkes kendi yoluna.

Sadık ve onun gibi aylak birkaç arkadaşı yine o akşam meyhanedeler. Meyhaneci bile bıkmıyor bu adamlardan. Dertleri ve istekleri hiç bitmiyor. Birini gönderiyor masaya, “git bakalım ilgilen şunlarla,” diyor. Sadık, garsona “masayı donat,” diye emrediyor. Her zamankinden işte... O gece karakolda sabah oluyor. Nezarete zor kendine geliyor aylak adamlar. Neyse ki şikâyetçi kimse yok. Sadece komiser bu adamlara biraz nasihat ediyor. Kızarmış gözlerle dinliyorlar komiseri ama nafile çıkışta her şey unutuluyor.

Eve gidip dinlenme zamanı, Sadık'ı karşılayan karısı değil ağabeyi. Bu adamı hiç sevmiyor. Onun da kendinden pek hoşlandığı söylenemez. Ağabey Sadık'ın üzerine sinen kokudan rahatsız oluyor. “Neredesin lan, sen evli barklı koskoca herif! Babam senin yüzünden gitti. Şimdi de bizi mi kahredeceksin?”

Sadık gene nasihat edecek sanıyor. “Eve geçelim” diyor. İçeride en çok Sadık şaşırıyor. Ev sessiz sakin ve hatta hayat emaresi yok. Duvardaki saatin tik takları duyuluyor. “Karın nerde çocuklarından haberin var mı?” diye soruyor abisi. “Bir yere mi gitmişler?” diye soruyla cevap veriyor. Ağabey tiksintiyle bakıp kardeşine gidiyor. Sadık üşüyor. Kafası zaten kazan gibi. Yatağına gidip zıbarıyor.

Hüseyin Hoca en içten duygularla okuyor salayı. Bitirince “Allah mevtaya rahmet, geride kalanlara sabır ihlan eylesin.” diye dua ediyor. Hastane morgunda kadın gassal tarafından son yolculuğına hazırlanan mevta oradan cami önündeki musallaya götürülüyor. Öğle namazı, cenaze namazı ve defin işlemleri çok vakit almıyor.

Çocuklar şimdilik teyzesinin yanında kalıyor. O gün teyze küçük kızın saçlarını tarıyor. Sadık, hâlâ derin uykularda...

Ümit Ahmet Duman

Karakteri Öldürmek

Barış, elindeki mektubu kâh gülümseyerek kâh üzüntüyle ne düşüneceğini bilemeden okumaya devam ediyordu.

“Barış Bey, sizi ilk öykünüzden itibaren sözcük sözcük izliyorum. Duygularınızın derinliğini sizden daha fazla hissederek yaşadığıma eminim. Dediklerinizi okuyorum ama demediklerinizin kokusunu cümlelerin sonundaki fiillerden algılıyorum. Eliniz açık olsa hikâyelerinizin hangi deryalara savrulacağını tahmin edebiliyorum. Size kimse Oscar davetinde bulunmamıştır belki ama benim gönlümün Oscar’ını almışsınızdır, şu ana kadar ki külliyatınızla... Patronumun aylık toplantılarımızda yaptığı gibi ben de önce olumlu duygularımı serdim ortaya, sırada olumsuz diyemeyeceğim ama yaparsan acizane beni, tek bir okuyucunu çok mutlu edeceğini belirterek sizden bir ricam mı, bir eleştirim mi olacak, bilemiyorum. Bu kadar iyimserlikten sonra ben de eleştiriyi bir hak gördüm. Öykülerinizdeki mutluluğu, bahar havasını, umut aşıl原因 olayları okurken sizin sadık bir okurunuz olmuş biri olarak, dikkatimi çeken bilmiyorum diğer okurlarınızın ya da kılı kırk yaran eleştirmenlerin de dikkatini çekmiş midir? Tüm romanlarınızda bize anlattığınız, özdeşleştirdiğiniz, kötü dahi olsa arka plandaki iyilikleri iyi olumladığımız karakterlerinizi mutlaka öldürüyorsunuz. Her kitabınızın bitiminden sonra içimizde, midemizde bir kesilme, bir kasılma olması mı amacımız? Eğer öyleyse bunu da çok iyi başarıyorsunuz. Ama kabul edersiniz ki sosyal yaşantımızda, sabahları uzaktan kumandayla açtığımız kutudan gelen vahşet haberleri ile yeterince üzölmekteyiz zaten, bir de siz üzmemin bizi. Öldürmeyin o zavallı karakterlerinizi. Bize de acıym lütfen... Lütfen!”

Pek fazla alışkanlığı yoktu okuyucu mektuplarına cevap vermek için, ama bu çok özel mektup onu yazmaya içindekileri sunmaya yöneltti. Hiç vakit kaybetmeden bilgisayarını açtı ve yeni bir öyküye başlamışçasına saniye ara vermeksizin kafasından geçenleri olur da unutturum diye noktasız virgülsüz yazmaya başladı. Arada yanlış tuşa bassa bile dönüp düzeltmiyordu ki dikkati dağılmasın, yazacaklarını unutmasın diye.

“Sevgili Ömer, beni çok mutlu ettiğinin yanında çok da hüznlendirdin. Sizler için güzel duygularla yazmayı, sizlere güzel vakitler geçirtmeyi yazmaya başladığım ilk günlerden kendime hedef belirlemiştım. İnan yüzlerce eleştiri aldım, hem de medyada profesyonel duayen edebiyat yazarlarından, ama senin gözünle bakan böyle bir ricada bulunan ilk kişi olmanız nedeniyle size cevap yazıyorum. Yazmaya başlamadan önce televizyon programlarında ya da kitap tanıtım toplantılarında yazarla yapılan söyleşilerde mutlaka yazarla karakterleri arasındaki ilişkiler sorulurdu.

Neredeyse birbirinin kopyası laflar sıralanırdı. Efendim neymiş karakter; onunla konuşmuş, onunla çatışmış, bazen ne istiyorsa yaptırmış, hatta hiç unutmuyorum bir yazar karakteriyle küs bitirmiş olduğunu söyledi, romanını da salon Cem Yılmaz’ın stand up’larında duyduğumuz kahkahalardan bir perde yüksek reaksiyon vermişti. Sırf okuyucuda bir merak uyandırsın onları kitabı almaya kamçılarsın, diye böyle konuştuklarını düşünürdüm. Güler geçerdim bu laflara ta ki kendim de farklı farklı karakterler yaratmaya, onlara sevgi, aşk postunu giydirmeye başladığımda, aldanan, aldatan iç seslerini aktarmaya çalışırken ki hâllerinde; ellerine bir silah verip acımaksızın gözlerini kırpmaksızın insanları tek tek ya da topluca öldürtmeye başlayana dek. Baktım ki bizimkiler de masa başında yerlerini almaya, sıralarının gelmesini beklemeye başladı. Neredeyse klavye üzerinde gezinen elime müdahale etmeye, orada başarısız kalırlarsa sessiz ve derinden laf atmaya, topa girmeye başlamışlardı. Şimdi düşünüyorum da meğer böylesi hayal de diyemeyeceğimiz bir yazın dünyası, yazarın etrafında oluşan karakterler aurası gerçekten varmış.

Karakterlerimi öldürmeye gelince; benim kavgacı kişiliğimden mi geliyor bilmiyorum, bunu bir psikoloğa soracağım. Ama daha hiçbir karakterimle fikir birliğine varamadım. Hepsini doğurduğum iç sesimden, kendi duygu dünyamdan hep maksimum kötülükler yapsınlar diye kurguladım. Her kurguma, “Biz bu kadar kötü olmak istemiyoruz biraz yumuşat bizi insanların gözünde, edebiyat dünyasının sadece kötülerden oluşmuş bir cehennem olduğu sanrısını yaratma.” diyorlardı. Ama ben bu kötülüklerin durulmadığı, Habil’le Kabil’den bu yana kavganın, vahşetin durmadığı bu dünyaya ayna olmak, insanlığın bu kötü yüzünü en ince ayrıntısıyla önünüze sermek istediğimden bu yola başvurduğumu açıklasam da maalesef kızgınca masayı terk eden arkadaşlar, orada ikna edemedikleri beni rüyalarımında da ziyaret edip kabuslara gark ediyorlardı. Terli terli uyandığım kaç sabahım olduğunu söylesem inanmazsınız. Gel de intikamını alma, gel de öldürme bunları. Yaşatsaydım da onlardan bir elbise giymeye mi çalışsaydı okuyucularım. Masallarla büyümüş bir genç olarak, içimde yaşattığım kötülükler mayalanmış yer etmiş olsa da sonu iyilerin kazandığı çocuk masallarından daha henüz arınmamışım demek ki. Hâlâ köküne kadar kötü olmayı beceremiyorum.

Sevgiyle ve barışla kalın. Barış K.”

Gül Tanrıverdi

Yatan Hazine

Esniyor, öyle güzel esniyor ki; gün boyu yalvarsan açmadığı ağzı, tomurcuklanmış bir çiçeğin birden patlayıp açılması gibiydi. Kaygısız ve huzur doluydu ağzını açarken, “Elleri çalışsaydı ağzını kapatmak isterdi.” diye düşündü Usare babasını seyredirken. Beyninin komut verdiğini biliyordu, yoksa asla kenetli çenesi açılmazdı.

Bir bebeğin masumluluğu vardı esnemesinde, onu seyretmek Usare’ye keyif veriyor. Yanına gittiğinde göz göze geliyorlar. Fısıltıyla söyleyebileceği tek kelimeyi duymak için “Günaydın!” diyor, babasının gözlerine bakarak. Yutkunuyor adam, nefesini tüm gücüyle toparlayıp bir nefeste o kelimeyi ağzından bırakıyor: “Günaydın...” İşte bu kadar...

Bütün gün ondan duyabileceği tek kelimeyi duydu, Usare. Fazladan bir kelime söyleyemez artık. Başını sallaması ve uzun uzun bakması dışında ağzından bir kelâm çıkması mümkün değildir.

Yıllar oldu yatıyor.

Hayatı, odasının penceresinden gördüğü meşe ağacının dalları ve yatağının karşısında bulunan televizyondan ibaret. Mevsimleri ağaçların yapraklarının dökülmesi ya da yeşillenmesiyle anlıyor. Çiçekleri çok sevmesine rağmen penceresinin önüne koyulan menekşeler artık ilgisini çekmiyor.

Toprağa elini sürmeyince rahat edemezdi Mümtaz Bey. Apartmanın küçük bahçesine renk renk çiçekler ekip, her akşam onlara su verirdi. Bir köşeye diktiği incir ağacına gözü gibi bakardı. İlk meyvelerini verdiği yaz, mutlulukla eve getirdiği birkaç tane inciri ailesiyle paylaşmıştı. Onun bu sevincini hâlâ unutamıyor Usare. Hastalanmaya başladığı sıralarda takati kalmadığı için ne çiçeklerine ne de incir ağacına bakabiliyor. O çiçeklerden eser bile kalmayan bahçede sadece incir ağacı kalmıştır, yalnız ve kimsesiz bir çocuk gibi...

Kendi elleriyle diktiği ağacı çoktan unutmuştu. İncirin tadını ise hiç hatırlamıyordu. Yemek yeme ve yutma kabiliyetini yitirdiğinden beri meyve ve sebzeyle de ilişkisini kesmişti. Bir damla su için bile açılmayan dudaklarını Nedret Hanım ve Usare sırayla ıslatıyorlardı

Zaman kavramını sadece gece ve gündüz olarak ayırabilen Mümtaz Bey’in saatlere çok merakı vardı. Gözünün gördüğü her yerde saat olmasını isterdi.

Duvarlara astığı ayrı masalarda duran ayrı, koluna her gün farklı taktığı saatler apayrıydı. Pillerini sürekli kontrol eder, çalışıp çalışmadığından emin olana kadar rahat etmezdi. Yatağa bağımlı olduğu günden bu yana karşısına koyulan saate bile bakmadı. Sabahın ilk ışıkları ve akşamın karanlığı onun için yeterli. Perdelerin açılmasıyla günün başlayışını örtülmesiyle de bitişini anlıyor. Sürekli haber kanalını seyretmek isteyen adama sordu Usare:

“Radyo dinlemeyi çok severdin. Açayım, dinler misin?” Gözlerini hiç kırpmadan bakıp fısıltıyla ‘Hayır’ demeye çalıştı.

“Bize radyo dinlemeyi sen sevdirdin. Şimdi dinlemek istemiyorsun. Yoksa aldığın radyoları unuttun mu?”

Bu kez gözlerini kapatıp kaşlarını kaldırdı adam. Gözlerini açıp bakışlarını ayırmadı, bir süre sonra kendi âlemine daldı.

Usare, radyo dinlemeyi ondan öğrendi. Sabah işe gitmek için kalkar hem kahvaltısını hazırlar hem de radyosunu dinlerdi Mümtaz Bey. Türküleri, sanat müziğini çok severdi. Sabahın sessizliğinde evin içine dağılan nameler kulağına çok güzel gelirdi Usare’nin. Çayın mis gibi kokusuna eşlik ederdi radyodan dağılan ses. Çıttırtı bile yapmayan babasının kalktığını bilir Usare. Ev halkını rahatsız etmeden radyosunun eşliğinde kahvaltısını yapar ve kapının kapandığını duyunca babasının işe gittiğini anlardı. Ev birden soğurdu o gidince, radyonun sesi kesilince kalkmadığına pişman olurdu.

Saatleri gibi her odasında radyoları da vardı; küçük, büyük, el radyoları... Sevdiği her şeyden ikişer, üçer tane almak ona keyif verirdi. Nedret Hanım bu durumu bazen dile getirir, “Taktın mı takıyorsun Mümtaz Bey, bir ara el feneri alıp duruyordun. Şimdi de radyoya taktın” deyip susardı.

Söylediğinin boşuna olduğunu bilmesine rağmen tutamazdı kendini. Adam gülümseyerek konuşurdu:

“Mutfakta, sanat müziği eşliğinde yaptığın yemekler lezzetlensin hanım.” derdi.

Usare babasının dikkatini kendine çekmek istiyor: “Ama neden istemiyorsun? Hep televizyon olmaz ki.” Gözlerini tavana diken adam iletişimini kesince o da çaresiz susuyor. Çoğu zaman tavana gözlerini dikip dikkatlice bakıyor. Saatlerce baktığı oluyor. Gözlerinin gri çerçevesi büyüyor ve kızıla çalan kahvesi parlıyor.

Sanki onu çeken bir kuvvetle başka bir âlemin kapılarını aralayıp uçuyor. Böyle zamanlarda, seslenildiğinde duymuyor. Kimlerin sofrasına oturup konuşuyor, belki gökyüzünde geziyor kim bilir...

Gözleri gözlerine ilişene dek bekliyor. Soru sormazsa iletişim kuramayan Usare, tavanı göstererek ısrarla soruyor:

“Orada ne var, gördüğün birileri mi var?”

Uçsuz bucaksız bakışmalarından sonra bir kelime olsun söyler diye umutlanıyor; fakat gözlerini kırpmadan bakıyor. Nefesini toparlamaya çalışıyor, vücudu titremeye başlıyor. Heyecanla dudaklarına bakıyor, bir kelime söyleyecek gibi.

“Hadi, bir şey söyle ne olur.” diyor. Bir kelime değil bir cümle söylemeye çalışıyor.

Kelimeleri toparlamaya çalışıyor Usare. Beklediği cevabı alamıyor.

“Söyle ona fazla kurcalamasın.”

Şaşırılmış hâlde soruyor yine:

“Benim için mi dediler? Kim onlar baba?”

Onu yorduğunu biliyor ve rahat bırakıyor. Aklına takılan cümleyi düşünüp duruyor. Gerçek mi hayal mi?

Gördüğü bir şey varsa söylemeyeceğini biliyor aslında. Duymak istediği neydi, kendisi de bilmiyor. Babasının gizli âlemlere yolculuk yaptığını ve bunu içinde sakladığını düşünüyor. Annesine bunu anlatmayacak. Evhamlı Nedret Hanım'ın ne yapacağı belli olmaz.

Saat iki mama saati; aç olup olmadığını çoğu zaman bilmiyor. Sürekli takip edilmezse ne açlığından ne de susuzluğundan haberi yok. “Acıktın mı?” sorusuna gözleriyle, ‘Hayır’ işareti yapıyor. Ilık mamasını ve suyunu şırıngayla verirken onu izliyor, Usare. O da gözleriyle şırıngadan midesine inen mamanın azalmasını seyrediyor. “Doydun mu?” sorusuna başını sallayarak cevap veriyor.

Yemek yemeyi sanat gibi düşünen adam bir gurmeydi. Her yediğinin içinde ne var yok bilmek isterdi. Tabaklarda görselliğe önem verir süslemeyi severdi. Her hafta sonu yeni tarifler deneyerek ailesine tattırırdı. Elleri öyle nazikti ki yaptığı hamuru pürüzsüz hale gelene kadar yavaş ve okşar gibi yoğurur, ondan pideler yapardı. Nedret Hanım kusur bulmaya çalışsa da beğendiğini itiraf etmek zorunda kalırdı.

Her gün yeni bir tarif bulup “Yap bakalım lezzeti nasılmış?” derdi Usare'ye. Baharatsız yemek onun için lezzetsiz tatsız tuzsuz gibi gelirdi. Tabaklar her zaman ısıtılmış olmalıydı, aksi halde yemeğin hemen soğumasını sevmezdi.

İlk yemeği babasından öğrendi Usare. Hamur yoğurmayı, yeni tarifler denemeyi onun sayesinde sevdi. Yaptığı her yemeği süsleme merakı annesinden çok babasına benziyordu. Yemeğini yerken ne diyeceğini sabırsızlıkla beklerdi. Ağzından çıkacak “Güzel olmuş.”

sözü için gözlerinin içine bakar, eğer beğendiye bir “Oh!” çeker, sevincinden yeni tarifler aramaya başlardı.

Mümtaz Bey, yatağa bağlandıktan sonra artık eskisi gibi yemek yapmaz olmuştu Usare. Sağlıklı günlerinde bulunduğu masaların şölene dönüşmesi anılarında kalmıştı. Bir ayağı babasının odasında idi. Sürekli nefesini ve uyuyup uyumadığını kontrol ediyordu. Yine gözünü tavana dikmiş bakıyordu. Gülümser gibi bir hali vardı. Belki de şu an dostlarından biriyle çay içiyor, tatlı bir muhabbet içindeler. Üniversite yıllarından konuşuyorlar; okulda ilk yaptığı vazoyu nasıl kırdığından, İhlamur Yokuşu'nda yaptıkları o yürüyüşlerden...

Dudaklarında gülümser gibi bir yayılma var.

Yanına yaklaşıyor ve Usare soruyor:

“Nasıl?”

Başını sallıyor. Bu iyiyim demek oluyor. Gülümseyerek,

“Yine gezintilere çıkmışsın yukarıdakilerle. Güzel miydi?”

Sessizlik hâkim. Nedret Hanım geliyor yanlarına.

Kocasına:

“Sabah Aynur Hanım aradı selamı var. Onu hatırladın mı?”

Düşünüyor adam, ‘Evet’ der gibi başını sallıyor. Karısı devam ediyor:

“Hani şu dekoratör olan kadın. Emekli olmuş. Seni sordu. İyi...” dedim.

Kadın tepki vermesi için anlatmaya devam etti:

“Baban var ya bu baban! Evli olduğumuzu saklamış üniversiteye giderken. Beni getirmedi o zamanlar. Ağabeyin doğmuştu. Görmeye gelmedi. Amcan İstanbul'a yanına gittiğinde arkadaşlarına, ‘Abimim bir oğlu oldu’ demiş. Herkes şaşırılmış. Meğer kızlar babana yanıkmiş. Cebine mektuplar koyarlarmış. Aynur Hanım da onlardan biriydi işte.”

Kocasının alnına bir öpücük konduruyor.

“Bunları hatırladın mı canım?” diyor.

Adamın göğsü titriyor. İçinden gülme isteği geldiği belli ama rahatça gülemiyor.

“Ne günlerdi değil mi Mümtaz Beyciğim? Kızım, baban işe başladığı zamanlarda cebinde çok mektup buldum. Bir Ayşe bir de...”

Neydi ismi hatırlamadım. İşte onlar sürekli yazıp önlüğünün cebine koyarlarmış... Gözü dışarıda hiç olmadı babanın, ben de kıskançlık yapmadım vallahi. Değil mi ama...”

Dolmuş gözleriyle bakıyor kadına sonra kapatıyor gözlerini bir damla yaş kirpiklerinden kurtulup akıyor yastığına. Gülümsetmeye çalışırken üzdüğünü anlıyor Nedret Hanım ve susuyor. Gözlerinden öpüyor kocasını. Kütüphaneden bir kitap aradı Usare, babasına kitap okumak istedi. Baktı bakmasına ama kitapların çoğunun olmadığını fark etti.

Annesinin elden çıkardığını hemen anladı. Nedret Hanım kitapları hiç sevmedi. Kocasını hastalanınca artık işe yaramaz diye çoğunu dağıtmıştı. Usare'nin ona engel olma ihtimalini dikkate alarak bunu gizlice yaptı. İlmî kitaplarını başka şehirde yaşayan oğluna gönderdi. Annesiyle kavga etmek istemediği için hıncını bastırıp Usare. Babasının her gün söylediği söz aklına geldi:

“Hiçbir şey okuyamasanız bile en azından bir takvim yaprağı okumalısınız.”

Mümtaz Bey, her gün birkaç kitapla gelirdi evine. Nedret Hanım hiç hoşlanmaz söylenirdi sürekli: “Doldurdun evi kitaplarla, oku oku nereye kadar?” Sesini çıkarmaz karısına ama söylenmesine de üzülür içten içe. Oğlu da annesi gibidir okumayı sevmez. Bir tek kızına kitap sevgisini verebilmiştir.

Babasının getirdiği kitapları koklardı Usare, içine çekerdi. Okuması için getirilen kitapları çantasından hiç ayırmazdı. Ona ilk olarak Kemalettin Tuğcu'nun kitaplarını getirirdi daha küçükken. Babası gibi her konuda bilgili olmak isterdi. Annesinin, elinden kitabını alıp sobaya attığını babasına söylememişti. Kavga etmelerini istemediği için susmuştu. Kitabın sonunu okuyamadığı için de çok üzülmüştü.

Konuşması çok güzeldi, Mümtaz Bey'in. İş nedeniyle katıldığı toplantılar ve konferanslarda söyleşiler yaparak herkesi kendine hayran bırakırdı. Okuduğu öğrendiği her bilgiyi paylaşmayı severdi. Sesi ne gürdü ne de tizdi. Su gibi akardı kelimeler ağzından. Konuşma aralarına sıkıştırdığı hikâyelerle kendine bağları dinleyenleri.

Başını okşuyor Usare adamın. Saçlarının uzadığını fark ediyor. Tıraş edilmesi gerekli. Saat henüz geç değil, ikinci vakitleri. Karar verip hazırlıklara başladı. Saçlarını kesecek. Eğilip yüzüne, “Şimdi seni oturtacağım saçlarını keseceğim baba, tamam mı?” dedi.

İstekli değil adam, ama kızını tanıyor. Hayır dese de aklına koyduğunu yapar. Çaresiz başını salladı. “Sen uzun saç sevmezdin. Tıraşını yapınca başını da yıkarım rahatlırsın.”

Altına serdiği çarşaftan tutarak dans edercesine çevirdi, Usare babasını. Oturduğuna kanaat getirince koltuk altlarına, sırtına yastıkları yerleştirdi. Ayağının altına küçük bir tabure koydu.

Yatağın ortasına oturmuş, her tarafı sağlama alınmış olarak daha rahattı adam.

Her gün muntazam yüz tıraşını yapan Mümtaz Bey, saçına çok özen gösterirdi. Berberlerin kesimini beğenmediği için aldığı tıraş bıçaklarını ve makasını Usarenin önüne koydu bir gün. Gülümseyerek, “Sana saç kesimini öğreteceğim. Bundan sonra saçımı sen keseceksin.”

Usare şaşkınlıkla, “Ben mi? Ne anlarım erkek tıraşından baba.”

“Yaparsın, öğreteceğim dedim ya. Senin ellerin maharetli makası güzel kullanıyorsun. Gel bakalım.” dedi Mümtaz Bey.

Usare pek hoşlanmasa da bu durumdan daha fazla itiraz edemedi. Bir berber tezgâhı gibi hazırlanan aynanın önüne oturdu adam. Tarağın eşliğinde makası nasıl kullanması gerektiğini gösterdi. Özenerek kesti saçlarını, kulak arkasını düzeltti sonra. Sıra ensesini temizlemeye geldiğinde yengeç gibi bir alet verdi: “Bununla düzeltmeler yap.” dedi. Korkarak çalıştırdı makineyi ama bu kez başardı. Bitirince derin bir nefes aldı. Sonra baktı; yaptığına kendisi de şaşırdı, gayet güzel olmuştu.

“Ben demedim mi becerirsin diye. Makası güzel kullanan saç da güzel keser,” dedi adam ve teşekkür etti kızına.

Mümtaz Bey yoruldu, yastıklar artık kollarına ağır gelmeye başladı. Usare saçlarını kesti ve kafasını yıkadı. Alışmıştı yıllardır artık kolayına geliyordu. Yine dans ettirir gibi yatağa yatırdı. Örtülerini serip onu rahatlattı. Alnından öpüp “Sihhatler olsun.” dedi. Adam “Sağ ol.” demek istedi ama diyemedi. Başını sallamakla yetindi. Usare bir ayna getirdi, babasının yüzüne tuttu. Kendisine baktı, uzun yıllardır görmemiş gibi... Yeni tanıştığı bir insana bakar gibi... Aynaya bakıp saçlarını tarayışını hayal etti. Bu yüz hem çok tanıdık hem de çok yabancı geldi ona. Boyu nasıldı? Ne giyerdi? Hatırlamaya çalıştı.

Hava kararıp da ışıklar yanmaya başlayınca perdeler kapanırdı. Uyku vaktinin geldiğini bilirdi Mümtaz Bey, ama ilaç verilmezse asla uyumazdı. Sabaha kadar tavanı seyrederdi. Gece gelen ziyaretçileriyle gezintiye çıkardı tavandan açılan kapıdan. Uçsuz bucaksız yolculuklarda dostlarıyla birlikte olur, ilim sohbetlerine katılırdı. Konuşmaya susamış dudaklarından kelimeler dökülürdü. Çocukluğunun geçtiği yayla evine gider, ninesinin dizinin dibinde otururdu. Çamurlardan arabalar yapar, onları kuruturdu. Okul yıllarında oturduğu Beşiktaş'taki evinin avlusunda kitap okurdu. Sonra evine, odasına yatağına geri dönerdi. Bir sonraki akşam gideceği yerleri düşünerek...

Kimseler bilmezdi yaptıkları yolculukları. Üç kişilik bir sırdı yaşadıkları...

Uyuması için ilacını verdi Usare. Gözlerini diktiği tavana bakarak uyuyacaktı birazdan.

“İyi geceler babacığım.” dedi, alnından öperek.

Tavanın kapısı açıldı... Adam sirlara karıştı, Usare odadan çıkarken.

Fatma Türkdoğan

Ustalık Dönemi: Şair Arif Eren

“Kolayca okunabilen bir şiirin kolayca yazıldığını mı sanıyorsunuz?”

Orhan Veli

Nicelikten ziyade niteliğe önem veren, az, öz ve titiz çalışmalarıyla tanıdığımız Arif Eren Cumhuriyet dönemi şairlerinden olup şairler şehri, kahramanlar diyarı Kahramanmaraş'ın yetiştirdiği bir değerdir.

Arif Eren şiirde seçiciliği yakalamış, kendine has imgelerle kendine ait bir şiir dünyası kurmuş ve bu minvalde birçok konuda eserler vermiştir. Şiirlerinde işlediği temalar şunlardır: Aile, aşk, çocukluk, dinî ve manevi değerler, doğa, evrensel değerler ve erdem, felsefe ve tefekkür unsurları, ölüm, yurt sevgisi ve milli değerler, zaman.

Ne sağa ne sola yaslanan, herhangi bir ideolojinin emrine girmeyip orijinal ve yüksek seviyeli şiirler yazmayı hedefleyen Arif Eren, okuyucunun his dünyasına girmeyi başarmış bir şairdir.

Türkçenin analitik ve matematiksel bir yanı vardır. Bu özelliği onu diğer diller karşısında saygın bir konumda tutar. Şiirde dilin önemini vurgulayan şair, ana diline hâkim olmadan ve bizlere sunduğu zenginliklerden bihaber şiir yazmanın kuru, yavan ve sığ olacağına işaret eder. Zira şiir, kendi mecrasında akan bir çavlandır. Şiirin görevi nice gönülleri fethetmek, nice savaşları zafere dönüştürmek, nice zaferleri taçlandırmak olmalıdır.

Yetenek, zekâ, kültür, donanım, birikim ve titiz dil işçiliği gibi bileşkelerden oluşan şiirlerin hakiki şiirler olduğuna dikkat çeken Arif Eren, basit yolu değil, zor olanı seçerek zevkle okunacak şiirler vücuda getirmiştir.

Şiirlerinde ahenk ve müzikaliteye önem veren şair, şiirin nesre çevrilemeyeceğini, şayet çevrilirse musikinin kaybolacağını ve geride kalanın da şiir olmayacağını belirtir. Zira şiir insan ruhuna tıpkı müzik gibi işitsel yolla nüfuz eder. Türk dilinin tüm zenginliklerini şiirlerine uygulamış olan şair; çeşitli uyaklar, serbest nazım, hece ölçüleri, aliterasyon ve asonanslarla şiirlerine dinamizm ve çeşitlilik katmıştır.

Arif Eren'in uyak şemalarından örnekler:

Sarmal Uyak

“Susuz çeşmeler gibi kurumuş yüzler
Gördükçe yüreğime boşanır gözlerim
Bir yaraya merhem olmaz bilirim
Teselliden öteye gitmeyen sözler”¹

Düz Uyak İkilik İçinde

Kibirsiz bir gönül taşıdılar
Gösterişten hep uzak kaldılar
Başka insanları ve evleri
Ne yerdi ne kıskandı sözleri”²

Gazel Tarzı Uyak

Otuz üç kemerli bir köprüde
Su misali akıp gider iplik
Beşparmak vadisi boylarında
Ürperip ırgalanır sessizlik”³

Binlerce yıllık şiir geleneği olan köklü Türk edebiyatının kaynaklarından beslenen Arif Eren için, gelenekçi bir şair tanımlaması yapılabilir ama modern şiiri de reddetmez. Hedefi, gelenekten faydalanıp eserlerine çağdaş bir kimlik kazandırmaktır.

Şairin ufku olabildiğince geniş, hayal gücü renkli ve ana diline vakıf olması elzemdir. Kelimelere farklı manalar yükleyebilir; kelime oyunlarına yer yer başvurabilir; mübalağa da yapabilir. Özgün şiirler yazmak adına imgelere boğulmuş bir şiir okuyucuyu yorar. Oysa şiir Montaigne'in deyişi ile “İyi şiir, insan idrakini tatmin etmez; allak bullak eder.”

Şairler, iç dünyalarında yarattıkları dizeleri imbiikten geçirip söz sanatlarına da başvurarak birbiriyle ahenkli eserler ortaya koyarlar. Şiir, bir üst dili gerektirir. Kaliteli bir şiir yazmak için gerekli olan kelimeler günlük dilden ya da sanatsal dilden özenle seçilmeli oya gibi işlenmelidir ki yoğun anlamlar kazansın.

Şiirde benzetmelere, mecazi sözlere yer vermek somutları soyutlaştırdığı gibi soyutları da somutlaştırıp derinlik kazandırır.

Arif Eren'in şiirlerinde; teşbih, teşbihi belîğ, telmih, açık ve kapalı istiare, teşhis, hüsnü talil, tenasüp gibi söz sanatlarına sıklıkla başvurduğu görülür. Her birini öyle yerinde ve dozunda kullanır ki duygu ve düşüncelerinin anlam kazandığını, şiirin derinleştiğini hisseder okur.

*“Temenninin en güzelidir

Dede Korkut'ça söylenen söylev (telmih)”⁴

¹ Yaralar Sevgiyle Sarılmalı şiiri Age, s.74.

² Aile Huzuru şiiri Age, s.87

³ Çözülür Dügümler şiiri, Age, s.92

⁴ Ses İpne Söz Asan Şair Eren Monografi, s.114.

*Hâlâ bir suçluluk duygusu içinde
Bizi görünce kıpkırmızı kızarır (hüsnü talil) ⁵

*Kış gelince bu talihsiz ağaç
Aynı serüveni
Tekrar yaşayacaktır
Mutlu hayallerle geçecek zaman
En olgun şeklini alınca meyveleri
Yine kurda kuşa yem olacaktır (tenasüp) ⁶

*Nasıl da kıskanır diğer çiçekler
Hep aramızı bozmak istedi gelincik (teşhis) ⁷

*Senin bir altın çerçevenle
Değişmem apartman denen devi (teşbihi belîğ) ⁸

*Sevgilinizin yüreğindeki sevda dilindeki kelimelerle
Yaptığı konakta oturuyorsun (açık istiare) ⁹

*Güller görücüye çıktı bugünlerde” (teşhis-kapalı
istiare) ¹⁰

İmge, şiir dilinin önemli bir özelliğidir. Şiirde anlatılmak isteneni etkili ve göz önünde canlandırılabilir hâle getirmek için kullanılır. İmgesel anlatım şiire ayrı bir tat verdiği gibi okurların algı ve duygu dünyalarında farklı çağrışımlar yapar. Modern şiir yazmak adına sırf imgelerden oluşan ve birbirinden bağımsız dizeleri alt alta yazıp okurun beğenisine sunan sözde şairlerin yazdıkları çerez gibi tüketilir. Arif Eren’in imge dünyası oldukça geniştir ve şiirlerinde sıklıkla başvurur.

”Ses gergefinden özenle işlenir
Körpe yüreğe ecdat sevgisi ¹¹

Aklımın تنها bir zamanında
Birdenbire karşıma çıkıyorsun ¹²

Ne biçim çağ bu
Kimi çocuklar oyuncakla oynuyor
Kimi kuru yapraklarla ¹³

Kuş gagasıyla kanarsınız gül gül
Bir nazla olgunlaşırsınız
Ağacın dallarında ¹⁴

Bir de kaval sesi yankulandı
Bu sestem açan çiçek öten kuş
Akan su duyulandı” ¹⁵

Sadece şiirde değil, bütün edebî eserlerde az da olsa hakikat bulunmalıdır. Her edebî eser;

hakikatten söz etmese bile, hakikat üzerine inşa edilmelidir. Hayal, eseri süsler; yeter ki o eserde azıcık da olsa hakikat olsun.

Hakikatten yola çıkarak hikemi sözlere ulaşan Arif Eren’in her konuda yazmış olduğu Arifçe Sözler’den birkaçı şunlardır:

”Mutlu evin penceresi sokağa küsmez. ¹⁶
İnsan, önce diliyle dost olup, onun düşmanlığından kurtulmalıdır. ¹⁷
Düşünce düğümü esnemedi gerginlik çözülmez. ¹⁸
Türkiye yüreğimde sevda, dilimde vatandır. ¹⁹
İnsanların sağır olduğu yerde, şiir okunmaz. ²⁰
Göz bahçesinin göz salıncağında fazla sallanılmaz.” ²¹

Arif Eren, milli ve manevi değerleri şiirlerinde öne çıkaran bir kelim ustası. Milli şair sıfatını layıkıyla taşıyan şair; dilimizi, dinimizi, örf ve âdetlerimizi hülâsa bizleri biz yapan değerlerimizi bağırıp çağırmadan duyguya hitap eden bir lisanla şiirlerine yansıtmakta mahir bir kalem. Sözlerime üç şiirinden alıntılıdığım birer dörtlülükle son vermek istiyorum. Uzun ve bereketli yaşamına nice eserler ve gönül telimizi titreten şiirler sığdıran Arif Eren Hoca’ma sağlıklar ve esenlikler dilerim.

SELİMİYE

“(…) Arka minarelerden, altı merdiven buyur eder şerefelere
Bir güneş ki, altı yerden doğar imanlı kalplere
Mermer avlusunda sıbyân, kurra, hadis ve medrese yapıları
Hakk’a, sevgiye, ilim ve irfana açılmış kapıları
Otuz iki farz, hiç düşünülmemiştir böylesine
Otuz iki kapıdan girilir Selimiye külliyesine... ²²

GÜZ DÜŞÜNCELERİ

Yaprakların sararınca benizleri
Azalır damarlarında özsu
Çözölmeye başlar kımıl kımıl
Dalları sımsıkı tutan elleri
Boşlukta sallanırken tutunmak için
Bulamazlar incecik bir dal
Tanrı’sız insana benzer halleri... ²³

YURT TESBİHİ

Güneş, doğudan doğar Doğanşehir
Seninle dizilsin şiire son iki hecesi
Beş sesli kent ve ilçelerimiz
Sımsıcak bir merhaba sana Örenşehir
Ne selâmın gelir, ne haberin
Aynı anlamı taşıyor adlarınız
Bülbül çınlatsın kulaklarını Viranşehir...” ²⁴

⁵ Age, s.115.

⁶ Age, s.115.

⁷ Age, s.114.

⁸ Age, s.114.

⁹ Age, s.115.

¹⁰ Age, s.115.

¹¹ Age, s.116.

¹² Age, s.117.

¹³ Age, s.118.

¹⁴ Age, s.120.

¹⁵ Age, s.121.

¹⁷ Age, s.121.

¹⁸ Age, s.122.

¹⁹ Age, s.121.

²⁰ Age, s.121.

²¹ Age, s.122.

²² Arif Eren Hayatı-Sanatı-Şiirleri, s.18.

²³ Arif Eren Hayatı-Sanatı-Şiirleri, s.42.

²⁴ Arif Eren Hayatı-Sanatı-Şiirleri, s.37.

Yasemin Kılınç

Yitik Renkler

Yorgundu Şems. Hayat kimsenin sırtını boş bırakmıyor, herkese bir yükün hamallığını yaptırıyordu. Kendisini yoran şeyin ne olduğunu merak etti, çünkü hayal ettiği hayatı yaşıyordu.

Yaşadığı köyden çıkıp iyi bir eğitim aldı, kariyeri planladığı gibi gitti, kazancı yerindeydi fakat bir yavanlık vardı hayatında. Bu düşünce bir süredir kafasını meşgul ediyordu. Yine bu düşünceyle işten çıkıp evin yolunu tuttu. Biraz atıştırdıktan sonra kendini yatağın yumuşak kollarına bıraktı. Uykuya dalınca rüya âleminin perdesi aralandı. Köydeki evlerini yarım yamalak gördü, karmaşık görüntüler, ayırt edemiyordu. Nihayetinde her rüya bir uyanışla biter... Ve uyandı Şems. Uzun zamandır rüya da görmüyordu oysa ter içindeydi. Doğruldu ve komodin üstündeki suyunu içti. Uykusu kaçmıştı. O evi niye görmüştü, kafasındaki soruların cevabı orda mıydı acaba diye düşündü gün doğmadan önceki o son karanlığa bakarken. Üç gece üst üste aynı rüyayı görünce köye gitmeye karar verdi.

Yolluk için birkaç sandviç hazırladı, giyinip yola çıktı. Asistanını arayıp gün içerisindeki tüm planlarını iptal etmesini söyledi. Yolculuğuna eşlik etmesi için radyoyu açtı. "Bir demet yasemen aşkının tek hatırası" şarkısını söylüyordu Zeki Müren. Bu şarkıyı yıllar sonra tekrar dinliyordu. Kâğıt kesigi gibi ince bir sızı düştü yüreğine.

Birkaç saat sonra köydeki ahşap evler uzaktan gözüktü. Çocukken evin yedek anahtarını bahçedeki dut ağacının altına gömmüşlerdi ve hâlâ orada olduğunu ümit ediyordu. Varır varmaz ilk işi anahtarın olduğu toprağı eşmek oldu. Anahtar oradaydı ama paslanmıştı. Hemen evin kapısını açtı. Rutubetli, ağır bir hava yüzüne vurdu. Kapıyı açık bırakarak yukarıya, annesinin odasına çıktı. Annesinin ceviz ağacından yapılmış, oymalı gelinlik sandığı aynı yerinden ona bakıyordu. Sandığı açtı, çocukken en sevdiği oyuncağı olan kuzusu Fıstık'ı gördü ve keskin bir naftalin kokusu genzini yaktı. Koku, Şems'i alıp sekiz yasına götürdü:

Bir bayram sabahıydı. Perdeden sızan güneş küçük Şems'i uyandırdı. Yanında Fıstık vardı. Sarılıp ilk onunla bayramlaştı. Elini yüzünü yıkadıktan sonra yatağının başucundaki bayramlıklarını giyip aşağı indi. Mutfağa baktı. Annesi, bayram için yaptığı el açması böreği fırından çıkarıyordu, müthiş bir koku sarmıştı her tarafı. Sonra başını oturma odasına çevirdi. Babası çocuklara dağıtılacak şekerleri kristal şekerliğe koyup radyoyu açtı. "Bir demet yasemen aşkının tek hatırası" şarkısını söylüyordu Zeki Müren. Koşarak babasının kucağına atladı ve mutfağa gittiler. Ailecek bayramlaşıp sofraya oturdular. Börek nefis olmuştu. Karnını iyice doyurduktan sonra Fıstık'la beraber şeker toplamaya gitti.

Sandığın kapağı birden düşürdü ve irkilerek hatırasından sıyrıldı Şems. Kendine geldiğinde ağladığını fark etti. Uzun zamandır ağlamamıştı bile. Şimdi gözyaşları tenini yakıyordu, gerçekler ise yüreğini...

Çocukluğundaki dünya ne kadar renkli, cıvıl cıvıl ve kocamanmış. Şu anki şartları daha iyi olmasına rağmen o renkler yoktu. Anladı ki çocukluğu giderken duygularının da elinden tutup götürmüştü. Yavanlaşmıştı hayatı. Doğruldu sandığın başından. Evin her köşesine baktıktan sonra kilitledi kapıyı ve anahtarı aynı yere gömdü.

Fıstık'ı yan koltuğa oturtup arabayı çalıştırdı. Renkleri solmuş küçük dünyasına doğru yola çıktı yeniden.

Habil Yaşar

Roman Yazmak Korkunun Ötesinde Bir Şey

Roman yazmak korkunun ötesinde bir şey... Öncelikle hangi konu hakkında yazacağınızı düşünmek sadece aylar değil, yıllar alabilir... Zamanının ne zaman geleceği size bağlı olmadığı gibi, hangi konu hakkında yazacağınıza da siz karar veremezsiniz. O, herhangi bir olayın veya kişinin üzerinizdeki etkisinden veya tamamen başka bir şeyden ani olarak ortaya çıkar. Doğumu o kadar tuhaftır ki... Belki de bir insanın doğuşundan daha tuhaf, daha gizemli, daha esrarengiz... İnsanın doğuşu belli kurallara bağlıdır ama roman yazmanın herhangi bir kuralı ya da disiplini yoktur. Doğumu bu kadar tuhaf olan bir şey, nasıl yazılır...

İlk cümleyi bitirdiğinizde sonraki satırların gelmesini anlatılamaz bir heyecanla beklemenin, sayfaların, yapıtların eklenmesini ve nihayet tamamlanmasını görmenin ne kadar muhteşem bir his olduğunu bir düşünün... Yazdığınız her satır, düşündüğünüz her mısra belki de kanınız pahasına yazılır, mürekkep sadece bir araçtır. Bir yazar için yazarak geçirdiği geceler, karanlığı hissettirmeyecek kadar aydınlık olabilir. Yazarken aydınlanır, yazarken yaşar ama aynı zamanda sabah olduğunda da en az karanlık kadar sarsılmış olabilir. Çünkü o her zaman yazmak, arayış içinde sürekli düşünmektedir.

Yarattığınız her karakterin kaderini yazmak, nerede olursa olsun bir gölge gibi onu takip etmek sizin için bu kadar kolay olmasa gerek. Gerçekçi olmayan karakterlere o kadar hayat veriyorsunuz ki, kendi hayatınızı umursamıyorsunuz. Çünkü siz, evet siz yarattığınız her karakterin kaderinden sorumlusunuz ve onların başına gelen ve gelecek her şeyin büyük bir mesuliyetini taşıyorsunuz. Yazar olmayanlar ailelerinden ve genel olarak insanlıktan sorumluysa, yazarlar yarattıkları her karakterden sorumludur. (Aynı zamanda diğerleri gibi onlar da aileye ve insanlığa karşı sorumludurlar) Taşıdıkları yükün ağırlığını bir düşünün. Sorumluluklarının yanı sıra onlar için sağlıklarını da feda ederler. Ancak bütün bunların karşılığında bir yazar, ünvanını ve sonsuzluğu kazanır. Karakterler ruha o kadar hâkimdir ki... Sanki her zaman yanınızdadırlar, sizinle diyalog hâlinde dirler. Nerede ve ne zaman olursa olsun sizden vazgeçmezler, sizinle şakalaşırlar, hatta sizi yargılayıp ağlatabilirler. Çünkü var olmayan karakterler, sanki gerçekten varmış gibi gelir karşınıza ve bazen onları değil de kendinizi var olmayan bir varlık olarak düşünürsünüz ve su gibi akıp gidersiniz.

Belki de onlar sizin en yakın arkadaşlarınız, sırdaşlarınız, kahramanlarınızdır. Çünkü her birinde düşüncelerinizin ve enerjinizin kıvılcımları vardır. Ama tüm bunların yanı sıra onlara özgürlük de vermişsiniz ve her konuda tercih hakkını onlara bırakmışsınızdır. Aksi halde diktatör bir yazar ve karakterlere saygısız biri olarak hatırlanırsınız... Bir yazarın varlığı eserlerinin yanı sıra karakterlerinin mükemmelliğine de bağlı değil midir?

Yazmak, korkunun ötesinde bir şey olduğu gibi yaşamın da ötesinde bir şeydir...

Zeynep Kasap

Parkta Sıradan Bir Gün

Güneş gözlerine vurdu. Bugün mecburiyetten dışarı çıkmış olmasa farkına varamayacaktı; unutacaktı bu dinginlik, bu huzur veren hissi. Umursamayacaktı. Nasıl iyi gelmişti yüzüne, ruhuna temiz hava. Hoş, temiz hava da kalmadı ya...

“Açık hava diyelim en iyisi biz buna,” dedi içinden. Günlerdir okumaktan, çalışmaktan gözleri ağrıyordu. Kendini bir kaptırdı mı başı kalkmaz kitaplardan, dosyalardan. Saatler geçer durur da farkına varmaz. Karşı bankta Aysel Hanım oturuyordu. Elinde kalınca bir kitap. Bir okumayı severdi Aysel Hanım, bir de okuyanları. Ah bir de kedileri! Hem kedileri kim sevmez ki değil mi? Şule Hanım sevmez. Küçüklükten beri fobisi. Elinde değil, korkar nedense. Kim bilir, belki de çocukluğuna inmeli.

Makbule Hanım bugün yok. O sokağa yalnız çıkmayı sevmez. Yanında biri olacak illa. Yanında gelecek kimseyi bulamadıysa...

Aysel Hanım okuduğu kitaptan yavaşça başını kaldırdı, sağı solu gözleriyle gezdi. “Boş boş otursunlar, gezsünler anca. Bu ülke adam olmaz.” dedi elinde kitap olmayanlara bakıp. La Fontaine’den Masallar kitabına sarıldı, kendisiyle gururlanarak.

Selim günlerdir başını kaldıramadığı kitapların kapağını zorla kapatmış, dışarı çıkmıştı bugün. “Biraz da hava almak, insan görmek gerek.” dedi içinden, evden çıkarırken. Bir ağaç kenarında oturmalı, gökyüzünü seyretmeli, kuşları dinlemeli. Bunlar da gerek...

Arif Bey yanından köpek geçerken sıçradı. Utanmasa çığlık atacaktı ama Allah’tan “Erkek adama yakışmaz.” sözleriyle büyümüşü. “Yine buldu beni.” diye söylendi yavaşça. “Nereden çıktın sen?” Yanından geçerken sözlerini duyan Asude Hanım ters ters baktı. “Asıl sen nereden çıktın? Yaşamak asıl onların hakkı.” diye söylene söylene gitti.

Arif Bey hem kızdı hem içerledi. Köpekleri en çok o severdi. “Sen ne bilirsin cadı karı?” dedi içinden. O gün o köpeğin saldırısına uğramasaydı... Hep o günden sonra olmuştu bu korku onda. On dikiş atılmıştı bacağına. Köpeğe dokunmazsan bir şey yapmazmış, laf! Bir şey mi yapmıştık? Isırdı işte.

Aslında gri köpek de ısırılmazdı, o da insan severdi ama zamanında o kötü adam, ona taş atıp bir gözünü kör edince korkar olmuştu insanlardan. Beyaz küçük köpeği dinlemeliydi, kaç kere uyarmıştı; insanlar kötü, dikkat et, diye. Sen bir şey yapmazsan insan sana zarar vermez, demişti ona, bilgiç bilgiç. Arif Bey’i de kendine kötülük eden o adama benzetmişti. Eh insan insana benzer derler, benim suçum yok, dedi içinden, fark edince.

Arif Bey hızlı adımlarla uzaklaştı köpekten ve parktan. Giderken hüzünlüydü.

“Haklı belki o süslü cadı. Doksan yaşına geldin Arif, yaşamaya hakkın yok artık! Tanrı’nın alacağı da yok, unuttu seni. En iyisi... Yok artık, daha neler! Tövbe tövbe...”

Annesi yaşasaydı kızardı. Annem olsaydı “Allah bilir, sen bilmezsin.” derdi. Erkenden gitmişti. “İyileri erken alır.” demişti ahali. İyiydi elbet. Melek gibi kadındı. Hem yürüyor hem de kendi kendine söyleniyordu:

“Peki, ben ne kötü günah işlemiştim ki bu yaşıma kadar beni tuttun burada? Tamam, birkaç günah işlemiş olabilirim. Doğru ama tövbe etmişim sonuçta, her günahattan sonra. Affedilmediysem demek...”

Kibar Ayaydın

Oktay Akbal'ın "İstinye Suları" Üzerine

1940'lar öykücülerinde yer alan Oktay Akbal, merkezine insanı yerleştirdiği bir hikâyeye anlayışını benimsemiştir. İnsanın insanla, insanın çevreyle, insanın kâinatla olan ilişkileri onun hikâyeye konuları arasında yer almıştır. Bu yönüyle onun hikâyesi "Sait Faik öykü geleneğine yaslanmaktadır."¹ Oktay Akbal, anı, deneme ve öyküyü birleştiren terkipçi bir yazardır. O, öykülerindeki kurgusal yapıyı, daha çok kendi yaşanmışlıklarından yola çıkarak oluşturmuştur. Belleğindeki hatıralar, onun kimi öykülerinin ana izleğini oluşturur. Bu öykülerin bazılarında açıkça bir Abdülhak Şinasi Hisar ile bir Tanpınar edası bulmak mümkündür. Mazinin güzelliklerini terennüm etmek, onların hayaliyle içinde bulunduğu zamanı duyarak yaşamak Oktay Akbal hikâyeciliğinin özellikleri arasındadır. Maziden bahsetmesine rağmen hikâyeleri arkaik değildir. Akbal modern ve yeni öykü tekniklerini kullanmakta zorlanmamış her zaman yeni bir anlatım tarzının peşinde olmuştur. Gözü her daim tramvaylarda, vapurlarda, kavaklarda, eski bayramlarda, Kanlıca yağmurlarında olan Akbal, öykülerinin ilhamını buralardan devşirmiştir. Hikâyelerinde, denemenin kendine özgü havasını da yakalayan Oktay Akbal; öykü-kahramanlarına el altından yaptırdığı açıklamalar ile bir Ahmet Mithat olarak karşımıza çıkar. Aslında böyle yapmakla da okuyucuyu düşündürmek ve onu kendi atmosferi içine çekerek bir şeyler hissettirmek ister. Deneme ile anının müşterek beraberliğinden neşet eden bu öykücükler, okuyucuyu sıkmadan ilerler.

Oktay Akbal'ın öykülerini, "Öykücük" olarak nitelendiren Doğan Hızlan, onları bir "yaşam öyküsü" olarak görür: "Bir gökkuşağı kadar renkli ve göz alıcı gündelik yaşamın kişinin belleğinde, duygu ve düşünce dünyasında bıraktıkları, Akbal'ın kaleminde bize 'ben'in serüveni olarak" aktarılır. "Anıların zengin dünyasını Akbal kadar etkileyici ve duyarlı anlatan yazarımız çok azdır. O yalnızca bu anıları anı olarak kullanmaz, bugünü etkilediği oranda önem verir. Anılar onun için çağrışımlar zenginliğinin saklandığı hazinedir."² Hikâyelerinde anıları kadar, yaşadığı hayatın sosyal problemlerini de gerçekçi bir gözle aktarmıştır. Toplumsal sıkıntıları bireyler üzerinden görünür kılan Akbal, insan ilişkilerini sade bir Türkçe ile aktararak, herkesin kendinden bir şeyler bulabileceği hikâyeler yazmıştır. Bu hikâyelerde insanın fiziksel ve ruhsal yönleri bağlı buldukları sosyal şartlar içinde resmedilmiştir.

Kendi yalnızlığı içinde büyük şehirlerdeki kalabalık insan manzaraları, parklarda oturan yaşlı çiftlerin iç dünyaları, sinema salonlarında film yıldızlarıyla özdeşleşen Anadolu gençleri, vardiya değiştiren işçilerin yüzlerine yansıyan yorgunluklar, hamallık yapan insanların yük altında ezilen bedenleri gibi birçok husus Akbal'ın öykülerinde ele aldığı temalardır. Öykülerini şiirle özdeş tutan Akbal "güzel hikâyeleri şiire" benzer. "Şiirsiz öykü olmaz, öyküsüz şiir de pek yoktur" ifadelerini kullanan Akbal; "her ikisini de ustalıkla birleştiren" hikâyecilerin "daha etkili bir anlatıma kavuştuğunu" belirtir.³

Hikâyelerinin genel çerçevesi "Sait Faik" ile "Memduh Şevket Esendal" tarzında olan Oktay Akbal, üslup sahibi lirik bir "anı" öykücüdür. Küçük yaşlarda öğrendiği Fransızca ona Fransız klasiklerini, orijinalinden okuma fırsatı vermiştir. Gide, Duhamel, Griaudoux, Alain, Fourtnier, Sartre, Anouilh bunlar arasındadır. Rus edebiyatına da ilgi duymuş, Çehov'dan Gorki'ye kadar pek çok yazarı okumuştur. Oktay Akbal; Feridun Andaç'ın nitelemesiyle, "Yazarak gören gördükçe da yazan biridir."⁴ Onun öykülerinde insanoğlunu ilgilendiren her şey birkaç sayfayla da olsa küçük bir kurgu sarmalına dönüşebilir. Akbal bir mülakata verdiği cevapta kendi "küçük hikâyelerini" şöyle açıklar: "Bir olay, bir insan, bir anı, bir düş, bir gözlem, bir burukluk, bir mutluluk anı... Ne bileyim, insanoğlula, dünyayla ilgili bir yaşam süresi. Birkaç sayfa içinde, en özlü, en kısa, en etkili, en kalıcı bir biçimde okurlara, yani bizden başkalarına sunmak bunları... Bir günce tutarcasına, bir mektup yazarcasına kendimize, kendimiz sandığımız birine, kendimiz kadar yakın saydığımız kişilere..."⁵ Erken yaşlarda kitaplara karşı büyük bir sevgisi olan Oktay Akbal; ilk gerçekçi köy romanını yazan, devlet adamı ve yazar Niğdeli Ebubekir Hâzım Tepeyran'ın anne tarafından torunudur. Onun yetişmesinde kültürlü bir aile çevresinden aldığı terbiyenin büyük etkisi vardır. Okumaya ve yazmaya karşı ilgisi çocuk denecek yaşlarda başlar. "İlk imzalı yazısı edebiyat öğretmeni Zahir Güvemli tarafından resimlenerek İkdam gazetesinde yayınlanan 'Ana Katili' adlı öyküdür. Ancak, daha önce Tahsin Demiray'ın çıkardığı Ateş, İskender, Fikret Sertelli'nin çıkardığı Çocuk Duygusu gibi çocuk dergilerinde de yazıları yayımlanmıştır."⁶

¹ -Cumhur Aslan: "Muhafazakârlık-Modernlik Geriliminde Oktay Akbal Öykücülüğü". Atatürk Üniversitesi Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 2010, 12(29), ss.117-133. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/32961>. (erişim tarihi: 13/05/2024).

² Doğan Hızlan; Kitaplar Kitabı, YKY, İstanbul 1996, s.40.

³ Oktay Akbal: "Öykü Gibi", Cumhuriyet Gazetesi (16 Mart 2014). <https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/oktay-akbal-oyku-gibi-51021>. (erişim tarihi: 01/09/2020).

⁴ Feridun Andaç; Varlık Dergisi, Ekim 2015, Sayı:1297, s.14.

⁵ Etem Çalık; Edebi Mülâkatlar, Ötügen Yayınları, İstanbul 1993, s.64.

⁶ İsmail Öznel; Niğdeli Şair ve Yazarlar, Niğde Valiliği İl Özel İdaresi Yayınları, İlaveli 2.baskı, Niğde 2009, s.953.

Oktay Akbal yaşamı boyunca pek çok şeye şahit olmuş bir öykücüdür. Kenar mahallelerde köhne evlerde yaşayan insanların sefaletini gördüğü gibi insani değerlere lakayt kalan bir zümrenin varlığını müşahede etmiştir. O, böylece hem bu insanları hem de zevk ve eğlence düşkününü insanları öykülerinde inşa etmiştir. Öykülerindeki bu tür sorgulamalar Akbal'ın "insan merkezli" bir bakış açısına sahip olduğunu gösterir. "Kısa ve devrik cümlelerden oluşan duru ve şiirsel bir anlatımla kaleme aldığı öykülerinde kendi anılarından, hayallerinden, gözlemlerinden, duygularından yola çıkarak büyük şehir insanının yaşamını, sıkıntılarını, tedirginliklerini, tutunma çabalarını, kederlerini ve sevinçlerini anlatır"⁷ Akbal'ı "klasik" yazarlarımız arasında gören Haluk Öner; bunun sebeğini "Metinlerinin yazarını, okurla değil insanla, insani değerlerle bağıntı kuran bir yapıya sahip oluşuna" bağlar. "Yani Akbal'ın metinleri, okurdan önce bütünüyle insan merkezli bir içeriğe sahiptir."⁸

Hatıralar Sarmalı

Oktay Akbal'ın hatıralar sarmalında İstanbul'un tarihî ve kültürel dokusu önemli bir yer tutar. Gençliğinin geçtiği İkinci Dünya savaşının boğucu havası, onu karamsar hale getirmiştir. Akbal, savaş yıllarının yıkıcılığına karşı geçmişin, daha çok da çocukluğun, hülyalı atmosferine sığınmıştır. Oktay Akbal'ı, "Lekesiz, saf ve aydınlık bir çocuk yüzü..."⁹ gibi gören Hilmi Yavuz; bu hülyalı atmosfer içinde onu, kendi şahsî masalını yaşayan biri olarak değerlendirir. Akbal, çoğu hikâyelerini bu masalsı anıların gölgesinde kaleme almıştır. Ahmet Kabaklı'nın yerinde tespitiyle, "Hâlihazırdaki mutsuzluk ile hayâl edilen mutluluk arasındaki gidiş-gelişler onun eserlerinin örgüsünü teşkil eder."¹⁰ Öykülerinin büyük bir çoğunluğuna bu gidiş-gelişlerden kaynaklanan "ân"lık hatırlayışlar yansır. Oktay Akbal, Behçet Necatigil'in ifade ettiği gibi "hayatın monoton akışını değiştiremeyen, değiştirmek istedikçe gelenekler, görenekler, çevrenin yadırgayış ve ayıplayışlarıyla yine eski çizgilerine dönmeye mecbur kalan insanoğlunun bunalışlarını işleyen bir hikâyecidir." Onun hikâyelerinde "yaşanırken acı veren olaylar, uzaklaşıp hâtıra olunca tatlı birer rüya haline gelmiştir. Teselli yaşanmakta olanda değil, yaşanmaktadır, çocukluktur." Onun sıklıkla çocukluk günlerine dönmek isteği, şimdinin insafsız gerçeklerinden sıyrılmak isteğidir. Geçmiş bu yönüyle Akbal için bir sığınaktır.¹¹ Oktay Akbal öykülerinin çerçevesini "Çocukluğun simgelediği **geçmiş**, savaşın simgelediği **yaşanmakta olan**, düşlerin simgelediği **gelecek**"¹² belirler. Bu bağlamda Oktay Rıfat'ın; "Anılar kuşlar gibi konacak dal arar" mısraı, "Oktay Akbal Hikâyesi"nin bir bakıma omurgasını oluşturur. Ethem Baran'ın da ifade ettiği gibi Oktay Akbal; "Bir duygudan, pek de önemli olmayan bir anıdan, izlenimden yola çıkan öyküler çağrışımlara dayanarak, başka duygularla harmanlanarak kendi yolunu buluyor, sorgulayarak, bakış açılarını çeşitlendirerek çoğunlukla yeni bir yargıya varıyordu."¹³

Oktay Akbal'ın hümanist yapısı, varlığa ve eşyaya bakışında kendini oldukça hissettirir. Bu bakışın kazandırdığı geniş açı öykülerde kurgusal bir varlık ya da kahraman olarak ortaya çıkar. Oktay Akbal hikâyeleri, "ben" merkezli "anı-deneme" öykülerini oluşturur. "Oktay Akbal, öyküyü, kurgu tahkiye, olay örgüsü olarak değil, anı parçacıklarının dramatize edilmesi, giderek bir temanın çeşitli görüşlerle doğrulanması olarak algılar. Öykülerinin sonunda mutlaka bir yargıya varır; anlattıklarını, aforizmalara, felsefi bir görüşe dayandırır. Bir duyguyu bir düşünceyi kişisel düşüncelerinin ispatı için gündeme getirir. İşte tam burada öyküler denemeye yaklaşır, deneme ve öykü birbirinin içine girer"¹⁴ Akbal'ın öykülerinde okuyucuyu kavrayan, onu çepeçevre kuşatan bir içtenlik söz konusudur. Bu içtenlik öykünün şiirsel armonisinden kaynaklandığı gibi Akbal'ın deneme türündeki başarısından da kaynaklanmaktadır. "Anı-deneme", "öykü-şiir-deneme" veya "Öykü-anı-günlük" şeklinde ortaya çıkan öyküler karma bir anlatı" türünün ortaya çıkmasını sağlamıştır. Öyküleri şiirsel dile yakın olan Akbal, lirik edalı öyküleriyle Türk edebiyatına kendi imzasını taşıyan "Akbal Anlatısı"ni kazandırmıştır.¹⁵ Oktay Akbal, o çevreye hep kendinden bir şeyler katarak bakar. İyimser anlayışın egemen olduğu öykülerde merkez mekân İstanbul olmakla birlikte, merkezden çevreye yayılan bir şehir algısı vardır. İstanbul'un tarihî silüeti, öykülerin mekânsal varlığını çerçevelemiştir. Bu mekânsal varlığa eşlik eden iç-monologlar vasıtasıyla anlatıcı kahramanın ruhî portresini ortaya çıkarabiliriz. Anlatıcı-kahraman, İstanbul'u seven ama bunu kendi yalnızlığı bağlamında inşa eden, İstanbul mekânlarını "bir sevda masalı" halinde ortaya koyan bir insandır. Bunun yanında Oktay Akbal'ın öykülerinde isimlerine rastladığımız şair ve yazarlar onun bizzat tanıştığı ve diyalog kurduğu yazar ve şairlerdir. Yahya Kemâl, Ziya Osman Saba, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi... Özellikle Ziya Osman Saba'nın onun gözünde ayrı bir yeri vardır. "Şair Dostlarımız"da bu dostluğun bütün emareleri vardır. Selim İleri bu dostluğu "Bugün varlığına çok ihtiyaç duyduğumuz, gerçek 'gönül adamı'nın bir vasfı olarak görür."¹⁶

İstinye Suları'nda

"İstinye Suları" Oktay Akbal'ın anı-deneme "öykücüsü" diyebileceğimiz izlenimsel bir hikâyesidir. İstanbul aşığı olan anlatıcı-kahraman bir gün öğle saatlerinde, kimse olmaması bir zamanda Sirkeci'den vapura binip, Boğaz iskelelerini gezmeye gider. "Bir süre tek başına olmanın güzelliğini" duyan anlatıcı-kahraman yaşadığı şehrin kalabalıklığından uzaklaşmak ve yalnız kalmak istemektedir. Anlatıcı-kahramanla özdeş olan Oktay Akbal kurgu ile gerçeği "İstinye Suları"nda başarılı bir biçimde buluşturmuştur. Akbal, hikâye kurgusunda kalabalıklardan uzaklaşmak isteyen, bir süreliğine kendi yalnızlığına çekilmek isteyen insanların bir prototipi olarak karşımıza çıkar.

⁷ -Tercüme Yan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, editör: Murat Yalçın, YKY, İstanbul 2001, cilt:1, s.45.
⁸ -Haluk Öner, "Edebiyatımız Serin ve Koyu Gölgesi: Oktay Akbal", Yarıllık Dergisi, Ekim 2015, Sayı:1297, s.14.
⁹ -Hilmi Yavuz, Yücel ve İzler, Asına Kitaplar, Ankara 2006, s.46.
¹⁰ -Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı, TEY Yayınları, cilt:5, İstanbul 1994, s.140.
¹¹ -Behçet Necatigil, Oktay Akbal Üzerine", Düzeyler II, YKY, 2.baskı, İstanbul 2006, s.237,238.
¹² -Sükran Kırdaklı, Çağdaş Türk Edebiyatı, Bilgi Yayınevi, cilt:4, genişletilmiş 2.baskı, Ankara 1992, s.156.
¹³ -Ethem Baran, "Oktay Akbal'ın Öldü Yaşamın Edebiyatı", Kitap Zamanı, s.116, 7 Eylül 2015, s.4.
¹⁴ -Necip Tosun, "Öyküden Kırk Kapısı, Hece Yayınları, Ankara 2013, s.132.
¹⁵ -Yaşar Miras, "Oktay Akbal: Önce Şair Sonra Yazar ya da Edebiyatımızın Gizli Şairi", Sözcükler Dergisi, Kasım-Aralık 2015, Sayı: 6, ss.59-62.
¹⁶ -Selim İleri, İstanbul'un Tramvayları Dan Dan, Everest Yayınları, 2. baskı, İstanbul 2014, s.128.

Osman Gündüz anlatıcı-kahraman nezdinde Oktay Akbal'ın öykü kahramanlarını realiteden kaçışın birer temsilcisi olarak görür. "Yaşadığı ortamda huzur bulamayan ben konumundaki öykü kişileri sorunlar altında bunaldıkları, yaratıcılıklarının tıkanıdığı, içlerinde 'bir yıkılış' başladığı anda ellerine bir kitap almak ve bir vapura atlayıp bir süre için buldukları yerden uzaklaşmak isterler."¹⁷ Hikâye kahramanı entelektüel donanımına sahip kültürlü bir insandır. Şiirden, musikiye, tarihten, sanata kadar pek çok hususta bilgisi vardır. Bunu öykünün kimi duraklarında yaptığı iç konuşmalarda görmekteyiz.

İstanbul'a özellikle de Boğaz'a sevdalı olan anlatıcı-kahraman, hayran kaldığı bu güzellikleri izlenimsel bir yapıyla okuyucuya duyurmak ister. Oktay Akbal göze ve kulağa hitap eden unsurları kendi muhayyilesinde bir terkibe sokarak, onlardan herkesin zevk alabileceği küçük öyküler meydana getirmiştir. "Önce Ekmekler Bozuldu" adlı ilk kitabıyla öykünün temel ögesi sayılan 'olay'ı gerilere atan, hatta nerdeyse aradan çıkararak, buna karşılık, çevresini benzersiz bir duyarlılıkla gözlemleyen bir öznenin söylentileri biçiminde, yaşamın ve dünyanın genellikle üzerinde durulmayan ama en anlamlı ve en belirleyici yanlarını nerdeyse gözle görülür kılan, yalın ve şiirli anlatımıyla yazınımıza sihirli bir hava getirmiştir."¹⁸ Hâsıl-ı kelâm bu öykülerin tamamında Akbal'ın "gördüklerinin ve duyduklarının" büyük bir etkisi olmuştur.¹⁹ Boğaz güzelliklerinin 1. şahıs ağzından anlatılıyor olması, yazarın güçlü bir gözlem gücüne sahip olduğunu gösterir. Hatta burada bir itirafta bulunarak bu güzelliğe olan hayranlığımı da pekiştirmeye çalışmıştır. "Yahya Kemal'i sevmeye başladım yeniden. Bir zamanlar kızırıyordum, sinirleniyordum okurken. Düzeyde kalmış duyguların, gözlemlerin, izlenimlerin şairiydi. 'Kolay' bir şairdi. Biçim ustalığı da kurtarmıyor bazen. Üstelik sığ söyleyişleri de gözüme batıyordu nedense. Son zamanlarda değişti bu düşüncem. Özellikle Boğaz'la böylesine içli-dışlı yaşadıkdan sonra, Boğaz'ı iskele iskele tattıktan sonra... Yahya Kemal bu şiirleriyle kalacak yarına, Boğaziçi'nin en tatlı köşeleri için yazdığı şiirlerle... Boğaz kaldıkça bu şiirler de yaşayacak. Kanlıca'sı, Kandilli'si, İstinye'si hepsi..." Anlatıcı-kahraman ilk başta Yahya Kemal'in Boğaz'ı anlatan şiirlerini beğenmediğini söylüyor, onların sığ olduğu kanaatini taşıyor, fakat bu gezileri esnasında onun yazdığı şiirlerdeki iç derinliğini onların ne kadar zengin manalar taşıdığını fark ediyor. Ve geleceğe kalacak şairler arasında Yahya Kemal'in adını bu şiirlerle anıyor. Oktay Akbal'ın, "Yahya Kemal'e Gidelim" isimli bir hikâyesi de vardır. İstanbul sevgisi etrafında oluşturulmuş hikâye, Yahya Kemal'e atıflarla ilerler.

¹⁷ -Osman Gündüz; *Diş ile Gerçek Arasında Oktay Akbal'ın Öykücülüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003, s.126.

¹⁸ -Tahsin Yücel; *Yüz ve Söz*, YKY, 3. baskı, İstanbul 2019.

¹⁹ - Öztürk Emiroğlu; *Hisarda Kültür ve Sanat Konuşmaları*, Akçağ Yayınları, 2. baskı, Ankara 2013 s65.

"İstinye körfezinde bu akşam garipliği
Bir mihnetin sonunda teselli kadar iyi.

Hulyâ, serinleşen köyü, her an morartıyor;
Sessiz gelen saat başı sürdükçe artıyor

Durgunlaşıp bir ayna kadar parlıyan suda,
Dünyâ güzel göründü resimleşmiş uykuda.

Binlerce lâle serpili yüzlerce bahçeden
Beş yüz yılın kadehleridir şimdi yükselen.

Eşsiz Boğaz! Şerefli hayâlin derindedir!
Senden kalan o levhada her şey yerindedir."

Öyküde anlatıcı-kahramanın Boğaz gezileri esnasındaki dikkatini oldukça yoğunlaştırdığını görmekteyiz. Bu dikkat ki ona, "İstinye Koyu"nun mazideki topografyası hakkında da bazı çıkarımlarda bulunmasına imkân sağlıyor. Anlatıcı-kahraman geçmişten hatırladıklarını yaşadığı zamanın şartlarıyla mukayese ederek öykünün muhteviyatını oluşturur. "1929 yazını" hatırlayan anlatıcı-kahraman İstinye Koyu'nun yalılarla dolu olduğunu, gemilerin o zaman küçük olup buraya sığıdıklarından bahseder. "Biz o yaz burada oturmuştuk, şu kanepenin durduğu yerde. İki kat tahta bir Rum evi. Pencereden oltamı sarkıttırdım, bir şey yakalayamadım. Sabahları motor gürültüleriyle uyanırdım." Anlatıcı-kahraman çocukluğuna, gençliğine yaptığı seyahatle, o mutlu zaman dilimlerini hatırlar. Bunu öykünün içinde belirgin bir biçimde görürüz. "Babam, annem, evimiz..." kelimeleri, onun mutlu zaman dilimlerinin simgeleri olarak öyküye girmiştir. Akabinde bu simgelerin Türk edebiyatındaki temsilcisi diyebileceğimiz, "Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi" yazarı Ziya Osman Saba'yla taçlandırmıştır. Saba'nın "Geçen Zaman"da ev aile ve çocukluk özlemlerini dile getiren anı-şiirleri vardır ve bu şiirler, mutlu zaman dilimlerine yolculuk yapmak isteyen anlatıcı-kahramanın zihin dünyasında canlanmıştır. "Saba'nın şiirini mırıldanmanın sırası!" ifadesiyle anlatıcı-kahramanın/Oktay Akbal'ın bu yolculuğa çoktan çıkmış olduğunu görüyoruz. Ziya Osman Saba, "Nasıl Anmazsın" isimli şiirinde çocukluğun mutlu anılarına yolculuk yapar:

“Nasıl anmazsın o çocukluk günlerini!
Dalda bülbülü vardı, gökte beyaz bulutu
Annem vardı, babam vardı.
Bahçemizde, ılık, uzayan günlerdi yaz,
Bir beyaz âlemde kış.
Artık istemiyorum yaşamayı!
Bir gün ver bana Tanrım,
Tâ çocukluğumdan kalmış...”

“Çocukluk hatıraları ile süslü bir dünyayı bütün eserlerinin ana malzemesi yapan” Oktay Akbal, hemen bütün kahramanlarına -tıpkı burada olduğu gibi- kendi hayatından bazı özellikler eklemiştir.²⁰ Bu da onun ferdi izlenim, hayal ve ihsaslarına ne kadar önem verdiğinin bir göstergesidir. Her ne kadar “ferdiyetçi” olmakla eleştirilse de öykü yazmanın onun için bir terapi olduğunu söyleyebiliriz. Dönemin bunaltıcı havasından kaçmak isteyen insanların sığındıkları en korunaklı mekânları kendi evleri olmuştur. “İstinye İskelesi”nin koca bir yalının altında olması ve o yalıda Besteci Necip Celâl’in oturması”, “Mahallenin delikanlılarına piyano çalması”, “1930’ların tangolarını dinlemesi”, “Mazi kalbimde bir yaradır”, “Suna’lar, yeni harfler” gibi cümlelerden dönemin zihniyeti ile ilgili bir çıkarımda bulunabiliriz. O da dönemin bazı yeniliklere yavaş yavaş kucak açtığını ve bu yenilikleri de ilk defa anlatıcı-kahramanın şahit olduğunu müşahede etmekteyiz.

Oktay Akbal, öykünün anlatıcı-kahramanını, geçmişten; yaşadığı şu “ân”ın kronolojik takvimine taşıyarak, “Geceyle günün birleştiği şimdi”nin içinde inşa eder. “Yıl 1972. Kendime gelmeliyim, bu ana dönmeliyim. Gerçek olan anlardır.” Öykü kahramanı her ne kadar şimdide yaşamak istese de İstinye sularına baktıkça yine mazinin tatlı hülyalarına dalıp gider. Anlatıcı-kahraman için “1929” yılı özel bir anlama büründürülmüştür. Bu yıllarda o, ilkokula başlamış, yeni harfleri öğrenmiştir. Akbal burada adeta zamana müdahale etmek istemiş, yarından ziyade yaşanan “ân”larda kalınması gerekliliğini öykü kahramanının vasıtasıyla dile getirmiştir. Öykü kahramanın kendi çocukluk döneminin mutlu “ân”larını hatırladığını düşünürsek, bunun ne kadar normal olduğunu da kavramış oluruz. “Zaman çok ağır yürüyen bir taşıtta geçiyordu sanki. Her şey büyüktü. Kocamandı. Sonsuzdu. Ağırdı. Sanki hep öyle kalacaktım, küçücük.”

Mazinin Öykü/şiir-leşmesi

Öyküde maziye gidiş ve gelişlerin İstinye suları çerçevesinde gerçekleşmesi bu mekânın gözeneklerinden sızan hatıralar balının her “ân” tazeliğinden kaynaklanmaktadır. İstinye Suları anlatıcı-kahraman için sonsuz bir mutluluk kaynağıdır. Bu mutluluk kaynağını Yahya Kemal’in şiirlerine atıf yaparak ortaya koyar. İstinye, Kanlıca, Bebek, Sarıyer, Beykoz, Yeniköy, Tarabya İstanbul’un Boğaza bir dantela gibi işlenmiş beldeleridir.

Öyküde geçen “Hülyâ tepeler, hayâl ağaçlar” Yahya Kemal’in “Gece” şiirinden alınmış bir mısradır. Bu şiirin tamamında Boğaz sularının uyandırdığı geniş hülyalı bir atmosfer vardır. Anlatıcı kahramanla aynı sihirli havayı soluyan şiir şöyle başlar: “Kandilli yüzerken uykularda/Mehtâbı sürükledik uykularda//Bir yoldu parıldayan, gümüşten/Gittik... Bahs açmadık dönüşten//Hülyâ tepeler, hayâl ağaçlar.../Durgun suda dinlenen yamaçlar.../Mevsim sonu öyle bir zaman ki/Gâip bir musikiydi sanki//Gitmiş kaybolmuşuz uzakta/Rü’yâ sona ermeden şafakta...”

“İyi yazılmış hikâyelerin hiçbir zaman eskimeyeceğini” belirten Oktay Akbal; şiir ile hikâye arasında kopmaz bağların olduğunu düşünür. Onun öykülerinde sözcükler belli bir şiirselliği oluşturacak şekilde kullanılmıştır. Akbal, öykü-kahramanlarına terennüm ettirdiği kimi mısralar ile bu şiirselliğe farklı bir derinlik kazandırmıştır. “Şiir gibidir güzel hikâyeler. (...) Öykü ile şiir akrabadırlar. Biri olmazsa öbürü yetim kalır. Onun için hikâyeyle şiiri birbiriyle kaynaştırmalıdır. Şiirsiz öykü olmaz, öyküsüz şiir de pek yoktur. Bu ikisini birleştirenlerin yazdıkları daha etkilidir. Bu da benim hikâyede şiir arayışım işte...”²¹ Anlatıcı-kahraman, Boğaz’ın sularına bir akşam vakti düşen ışıkların oynaşmalarına Yesari Asım’ın bir güftesiyle karşılık verir. Oktay Akbal, anlatıcı-kahramanın yaşadığı mutlu zaman dilimlerine okuyucuyu da dâhil ederek müşterek bir heyecan yakalamaya çalışmıştır. “Oktay Akbal’ın bir anlatı sanatçısı olarak belirgin bir özelliğinin olaya değil atmosfere öncelik vermek olduğu.”²² bu bölümde rahatlıkla görmekteyiz. “Büyülü dünyasına girdiğimiz bir anlatının uyandırdığı duygunun, algının söz ve ses dayalı olması, bizi içine aldığı, kavradığı ve kuşattığı dairenin kendine aitliğiyle bir dünya oluşturur.”²³

“İstinye Suları” anıların diliyle yazılmış “mazi” ile “şimdi” arasında gidiş-gelişleri olan bir deneme-öyküdür. Anlatıcı-kahraman, mazi sandığından çıkardığı kimi mutlu anıları, “şimdi”nin içinde tekrar inşa ederek, onlarla bir bilinç sağaltımına girer. “Önce Ekmekler Bozuldu” adlı ilk kitabıyla öykünün temel ögesi sayılan ‘olay’ı gerilere atan, hatta nerdeyse aradan çıkararak, buna karşılık, çevresini benzersiz bir duyarlılıkla gözlemleyen bir öznenin söylentileri biçiminde, yaşamın ve dünyanın genellikle üzerinde durulmayan ama en anlamlı ve en belirleyici yanlarını nerdeyse gözle görülür kılan, yalın ve şiirli anlatımıyla yazınımıza sihirli bir hava getirmiştir.”²⁴ Oktay Akbal, kendine ait bu hava ile öyküde dıştan içe, somuttan soyuta giden bir anlatım tekniğiyle bilinçaltının görünmeyenlerini açığa çıkarmaya çalışmıştır. Öyküsünde “anılardan” aldığı bir enerjiyle “umuda”, “sevgiye”, “yarına” ve “sonsuzluğa” doğru akıp giden bir seyir hissedilir. “İstinye Suları”, İstanbul’da doğup-büyümüş ve orada şekillenmiş olan Oktay Akbal’ın; kişisel izlenimleriyle zenginleştirilmiş bir anı-öyküsüdür.

²⁰ -Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Komisyon, Dergâh Yayınları, Cilt:1, İstanbul 1977, s.86.

²¹ -Oktay Akbal, “Öykü Gibi”, 16 Mart 2014 Pazar Cumhuriyet.

²² -Ahmeti Oktay, “Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı”, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, s.263.

²³ -Ali Haydar Halkal, Öykü Ağacı, İz Yayıncılık, İstanbul 2013, s.10.

²⁴ -Tahsin Yücel, Yüz ve Söz, YKY, 3. baskı, İstanbul 2019.

Ebru Zeynep Dişiaçık

Sandalye

Zor şeydi yalnızlığın tarifi. Yaşamak lazımdı. Yaşamadan tarif edilen her hissiyat balon gibiydi. Ufacık bir iğne ucu değdiğinde patlar, sönerdi. Fakat şahitse tüm yaşadıkları- nıza bazı şeyler, o vakit her şey başkalaşabilirdi. Dilsiz bir tanıklıktı bu. Tek dostum dediğim sandalyem gibi. Beni hiç yalnız bırakmadı. O da an be an yalnızlığını benimle paylaştı. Derman olduk birbirimize.

Her gün odamın penceresinden bakarım önümde uzanan yola. Beklerim birilerini, gelmeyeceklerini bile bile. Saatler geçer, günler döner, yıllar devrilir. Hep aynı yerde bulurum kendimi ve biricik sandalyemi. Hiç ama hiç terk etmez beni.

Yol, çok şey fısıldar insana. Olmayacakları oldurur, görmediklerini gördürür. Akar gidersen onunla. Uzun uzadıya... Geçmiş de önündedir, gelecek de. An dediğin şimdide. Dört duvar dahi ardında kalır. Yol kuşatır seni her şeyiyle. Bedenimi misafir eden sandalyem bilir tüm hikâyeyi. Nasıl bilmesin ki! Bir ben var, bir o, bir de yol. Kimi zaman dokunurum ona, severim. Cansızların da bir canı olduğunu dert edinirim. Yemekten yemeğe açılan odamın kapısı günde üç öğün “Nasılınız?” ile renklenir. Sonra yine aynı. Bir ben var, bir o, bir de yol.

Hikâyemin geçmişinde kahramanlar var elbette. Tanıdıklar, arkadaşlar, akrabalar, et tırnaktan ayrılmaz dediğimiz insancıklar. Heybe dolu, lakin önümde uzanan yol boş, bomboş. İçi dolu bir kelime “beklemek.” Uzun, upuzun. Kaç vakit sığır içine! Akrep ve yelkovan dahi yıpranır, emekli olmak istercesine. Katmerli bir yolculuktur beklemek. Tüm iniş çıkışlar gelir, yakalar, yoklar, acıtır ve kaçır.

Günler ve geceler geçiyordu bu şekilde. Bekleyerek ve yolu gözleyerek. Her gün birbirinin aynısı gibiydi. Bir ben var, bir o, bir de yol. Gün, ay ve yıl dahi silikleşiyor bir zaman sonra. “Hangi aydayız?” diye sormaya başlıyorsun kendine, ince bir fısıltı ile. “Bugün günlerden ne?” diyorum, sanki dört duvar dile gelecekmişçesine. O sabah sıkı sıkı tutundum sandalyeme. Ayrı bir hüznü kapladı içimi. Sanki beni terk edecekmiş gibi. Avuçlarımla sağlı sollu kavradım onu.

Yerimden kıpırdamadım, günde üç öğün açılan kapıma sessiz kaldım. İçimi kaplayan bu garip his ertesi günün sabahına dek devam etti.

Ta ki...

Odamın kapısı erken bir saatte açıldı. Sandalyemin sağ ön ayağı aniden kırıldı. Öne doğru sarsıldığımda avuçlarım da bulunduğu yerden ayrıldı. Avuç içlerim kıpkırmızı olmuştu. Yüreğim sıkışmıştı. Eksilmiş hissediyordum kendimi.

Hemşire yanıma geldi. Ellerimden tutarak beni yatağa oturttu. Sandalyemi aldı.

“Buna ihtiyacınız kalmadı. Ayağı kırılmış. Hemen yenisini getirelim.” dedi.

“Hayır!” dedim. Sandalyemi sıkı sıkı kavradım ve pencere önüne tekrar koydum.

“Onu bu zor durumda yalnız bırakmam.”

Hemşire yüzüme bakıyordu fakat anlam veremiyordu. Kırık bacaklı sandalyeme yine oturmuşum. O hâliyle bile bana ev sahipliği yapmaya devam ediyordu.

Birbirimizin elini tutmaya söz vermiştik. Lakin kimse- ler bilmiyordu, görmüyordu ve anlamıyordu.

Anlamak zorlu işti. Zahmetliydi.

Her şey yine aynıydı. Bir ben var, bir o, bir de yol.

O akşam hemşire, odamın kapısını ikinci kez açtı. Yemek zamanı da değildi. Gözleri sabırsızca bir şeyler söylemek ister gibi bakıyordu. Yanıma yaklaştı. Elini omzuma koydu.

“Ziyaretçin var.”

Hem gülümsüyordu hem de gülümsemedi. Belli ki o da şaşkındı.

Tepkisiz kalmıştım. Nasıl bir tepki vereceğime yabancılaşmıştım.

Yine sıkıca sarıldım tek bacağı kırık sandalyeme. “Beni bırakma!” dercesine.

“Hadi gel, ziyaretçin seni bekliyor. Onu daha fazla bekletmeyelim.”

Sandalyemi bırakmak istemesem de hemşirenin ısrarıyla odamdan ayrıldım ve bir bacağı kırık sandalyemi ardımda bıraktım.

Şimdi şimdi bir o vardı, bir de yol.

Uzun bir zaman sonra duydum ki sandalyem gitmiş, yol kalıvermiş.

Hayatımızdan eksilenler ve hayatımıza eklenenler.

Bir de her daim bekleyenler ve beklenenler.

Nermin GÜDAY KAÇAR

Tesadüfün Böylesi

On beş gün önce uzun yıllardır görmediğim Hülya ile karşılaşmıştım tesadüfen. Onunla lise yıllarında çok yakın arkadaşlık. Arkadaştan öte kardeş gibiydik. Acılarımızı, sevinçlerimizi, hayallerimizi paylaşırdık. Hülya, sessiz, sakin bir kızdı. Yakın arkadaş olmamıza rağmen kendisiyle ilgili fazla konuşmazdı. Benimle paylaşmadığı, yüreğinin kuytularında hapsedtiği dertlerinin olduğunu düşünürdüm. Lise ikide gelmişti bizim sınıfa. İlk karşılaşmamızdan itibaren de yakınlaşmıştık.

Lise son sınıftaydık. Hülya, son zamanlarda çok sinirliydi. Ağlama krizlerine yakalanıyor, konuşmaya çalıştığımda daha da anlaşılabilir biri oluyordu. Diline kırk kilit vurmuştu sanki. Gözlerinin altını mor halkalar kaplamıştı. Zayıf olan bedeni daha da ufalığa küçülmüştü son zamanlarda. Bir derdi vardı ama neydi? Günlerce ihtimaller üzerinde düşünmüş, fakat çare bulamamıştım. Dört gündür okula gelmeyişi de beni çok endişelendirmişti.

Ogün, okuldan çıktıktan sonra Hülyaların evine gitmek üzere yola koyuldum. Bir iki kez önünden geçtiğim evlerini bulmakta zorlandım. Mevsimlerden bahardı. Yol boyunca, hayatın yeniden tüm canlılığıyla başlayış mücadelesini inceledim. Dallardaki kuşların ötüşünü, meyve ağaçlarının yeni açmış çiçeklerini, uçuşan kelebeklerin havadaki dansını hayranlıkla izledim. Yüreğimi bahar esintili bir umut kaplamıştı sanki. Nihayet sonunda bulmuştum evi. Bir nefesten sonra kapıyı tıklattım. Uzun bekleyişin ardından iriyarı, saç sakalı karmakarışık, hırpani kılıklı bir adam açtı kapıyı. Korktum ve bir adım geri çekildim. Adam suratıma sorgulayıcı bir ifadeyle bakıyordu.

“Hülya ile görüşecektim.”

“Sen kimsin? Neden görüşeceksin?”

“Arkadaşıyım. Okula gelmeyince merak ettim? Çağırabilir misiniz?”

“Merak etme o gayet iyi. Everdik, mutlu mesut yaşıyor.”

“Ama o daha çocuk...” diyerek, üzüntüyle ayrılmıştım oradan. Yol boyunca ağladım eve gelene kadar. Nasıl bir babaydı o adam. Hülya’yı kendi eliyle cehennem çukuruna itmmişti.

Onu gördüğümde geçmişe dalıp gitmiştim. Şaşkınlığımdan ardından ona sıkıca sarıldım. Kilo almıştı. Tek değişmeyeceği samimiyeti, gülümseyişi ve gözleriydi. Hep duyardım da inanasım gelmezdi. Yaşlı insanlar, gözlerinden çıkarırlarmış tanıdıklarını. Aradan geçen

uzun yılların sonunda bulduğum arkadaşımın sohbet etmek istiyordum. Ayaküstü caddenin karşısında gördüğüm kafede oturmayı teklif ettim. Önce tereddüt etti; sonra teklifimi kabul etti. Masalardan birine karşılıklı oturduk. Birbirimize bakıyorduk. Zaman, sanki yabancılaşmış gibiydi. Hülya’yı yeni tanıyor muşum gibi hissettim. Kim önce konuşmaya başlayacak gibi bakıyorduk. Onunla ilgili merak ettiğim çok şey vardı. Özellikle de ayrıldığımız andan itibaren yaşadıkları, şu andaki yaşantısı, evli miydi? Bilmeden kaç zamandır aynı şehrin havasını mı soluyorduk acaba? Sorular, sorular beynimi oyuyordu. Cevaplarımı bilmediğim sorular... Sonunda dayanamadım.

“Hülya seni gördüğüme o kadar sevindim ki anlata-mam. Lütfen her şeyi anlat. Seni aradım ama ulaşamadım.”

“Aradın mı sen beni?”

“Evet aradım. Okula gelmeyişinin dördüncü gününde kapınıza geldim. Babandı galiba, senin evlendiğini söyledi. Eve ağlayarak döndüm. Çocuktun henüz. Gücüm yetmiş olsaydı babanı parçalardım o gün.”

“Aradığından haberim olmadı. Nasıl olsun ki. O babam beni üç kuruşa resmen sattı. Aynı hayvan satar gibi sattı, üstelik benden tam yirmi yaş büyük bir adama. Babam benim katilim oldu. Elimden çocukluğumu, eğitim hakkımı, hayallerimi aldı. Nefret ediyorum ondan. Kötülüklerinin bedelini yanarak ödedi gerçi.”

“Eğer canını yakmayacaksa en başından anlatır mısınız?”

“Canım yanmıyor artık eskisi kadar Eda. Hatırlarsan son sınıfta çok ağlıyordum. Çaresizdim. Aklına koymuştu beni satmayı. Çok yalvardım. Evden kaçmayı bile denedim. Yakalandım. Çok dövdü. Sonra da elleriyle götürdü beni o pisliğe teslim etti.”

“Hâlâ o adamları mı evlisin?”

“Yok, çok şükür o pislikten de kurtuldum. Yıllarca eziyet çektikten sonra onu öldürmeye karar verdiğim sıralarda bir kavgada bıçaklanarak cezasını buldu. Allah’tan çocuğum olmadı. Eski karısını da o yüzden evden atmış. Benden de olmayınca kısır olduğu tescillenmiş oldu. Yıllarca eziyet etti bana. İştmediğim hakaret, küfür kalmadı. Yediğim dayakların çetelesini tutmadım. O öldükten sonra özgürlüğe kavuştum. Zaten nikâh da yapmamıştı. Kuru canımı aldım ve İstanbul’a geldim. İş buldum, kendime ait düzen kurdum. Küçük bir dairede oturuyorum. Bana saray gibi geliyor. Sen, neler yapıyorsun? Karşılaşmamız bir mucize gerçekten. Sen anlat biraz da?”

“Lise bittikten sonra üniversiteyi kazandım. Bizimkiler tek başına burada kalmamı istemediler. Biliyorsun babam memurdu. Tayinini istedi. Hep beraber geldik. Okul bittikten sonra işe başladım. Annem, babam da alıştı bu şehre. Evlendim. Bir kızım var. Yaşayıp gidiyoruz işte. İzinliydim, dolaşmaya çıkmıştım. İyi ki de çıkmışım. Seninle karşılaştım. Artık hiç bırakmam seni arkadaşım. Senin programın var mıydı?”
“Aslında ben de biriyle buluşmak için çıkmıştım. Gecikeceğini söyleyince o arada görüşebiliriz diye düşündüm canım. Şimdi ararım buraya gelir.”
“Çok özür dilerim. Tereddüt etmeden anlamıştım ama arkadaşım gelince kalkarım ben.”
“Sorun yok. Daha da iyi olacak aslında. Senin de görüşünü almak isterim. Yaklaşık altı aydır görüşüyoruz. Yaşadıklarımın sonra tekrar bir erkeğin hayatıma girmesinden korkuyordum. Kavun değil ki dibini koklayarak seçesin. Benden on iki yaş büyük, eşini kaybetmiş. İki çocuğu var. Onlar da evlenmişler. Şans vermek istedim. Hem ona hem de kendime. Kusura bakma canım, o arıyor.”

Telefonla görüşürken eski zamanlardaki gülümsemesi ortaya çıkmıştı. Onun adına sevinmiştim. Nasıl biriydi? Gelmesini sabırsızlıkla bekliyordum. Hülya, onu karşılamak için giriş kapısına gitmişti. Ben de biraz oturduktan sonra kalkacağım için cep telefonumu yerleştirdim çantama. Tam başımı kaldırdığımda onları gördüm. Yanındaki kişiyi görünce gözlerime inanamadım. Tesadüfün böylesi de olamazdı.
Gelen kişi Hasan abiye çok benziyordu. Rüya mı görüyordum, yoksa insanlar çift yaratılmış derlerdi öyle bir durum muydu? Yürüyüşü, mimikleri onun olduğunu gösteriyordu. O da şaşırmıştı benim gibi. Hatta biraz da utanmış gibiydi. Masaya gelip zoraki gülümsediğinde kesinleşmişti kimliği. Açık vermemeye çalışarak elimi uzattım. Tokalaştık. Hayat ne garipti? Aklıma, rahmetli karısı Suzan abla geldi. Bir an görüntüsü geçti zihnimden. Oturduk yerlerimize. Hasan abiyi çok severdim, karısını da... Hülya, onu bana tanıştırmaya gereği duyarak,
“Eda’cığım, Hasan Bey’i tanıştırayım. Hasan, Eda benim liseden en yakın arkadaşım. Tesadüfen karşılaştık yıllar sonra.”
Hasan abiye baktım. Benimle tanıştığını söyleyecek miydi? Her zaman yaptığı gibi önce omuzlarını oynattı; sonra ağzını büzdü, burnunun o acayip görünen hareketini yaptı. Çalışırken de çaresiz kaldığı, çözemediği anlardaki hareketiydi bu. O da açık etmekte kararsızdı. Bense, gerçeği açığa çıkarmak için kendimi zor tutuyordum. Neden saklanmalıydı ki tanışıklığımız? Hasan abiyi çok iyi tanıdığımdan, tanıştığımızı söyleyecekti. Dediğim gibi de oldu akabinde.
“Hülya, tanışıyoruz biz.”
Tesadüfün de böylesi şaşkınlık yarattı ilk başta.

“Eda, ben emekli olmadan önce işe başlamıştı. Çok fazla çalışmadık Üç yıl falan olması lazım ama çok sevdiğim bir kardeşimdir. Hayat, gerçekten tesadüflere gebe. Nasılsın? İyi misin?”

“İyiyim abi. İzinliyim. Gezmeye çıkmıştım. Hülya’yla karşılaştık. Gelmiyorsun artık bizi ziyarete. İlk zamanlarda çok sık geliyordun. Hatta geçenlerde senden konuştuk arkadaşlarla. Gelmeyince meraklanmıştık.”

“Belli bir zaman geçince soğuyor insan. Ayakları gitmiyor. Onca yılının geçtiği iş yerimden kopmak zor olmuştu ilk zamanlar ama şimdi artık o bağı çözdüm, serbest bıraktım. Dışarıda da çok güzel bir dünya varmış. Hanımın vefatından sonra çok zorluk çektim. Sen de şahitsin Eda ama Hülya sayesinde hayata tekrar bağlandım. Umarım bu durum sürer gider. Yani mutluluk.”

Bu sözleri söylerken, sanki ergenlik çağında bir delikanlı gibiydi. Hakikaten de Hülya ona çok iyi gelmiş olmalıydı. Uzun zaman önce gördüğüm Hasan ile bugünkü halinde, gözle görülecek değişiklikler vardı. Yine Suzan ablanın görüntüsü çıktı karşıma. Onu, güler yüzüyle, samimiyetiyle hatırlıyordum. Birkaç kez evlerine toplu halde ziyarete gitmiştik. Bize, gülen yüzüyle ikramlarını sunarken ne kadar da samimiydi. Hele Hasan abi, ne çok severdi Suzan ablayı. Ona sürpriz yapmayı severdi. Evden, saklıca kıyafetlerini getirerek ona kıyafet diktirini... Benim için, karısına değer veren nadir insanlardan biriydi. Gülümsedim. Hayatın ipini bırakmamış olmasına, üstelik Hülya’yla tekrar hayata bağlanmasına daha çok sevindim. Yarayı iyileştirenin yine yaralı bir kalp olduğunun canlı ispatıydı. Hülya’yı izledim sohbet sırasında, o da mutlu görünüyordu.

Epey oturduktan sonra izin isteyerek kalktım. Beni uğurlamak için kalkan Hülya’nın amacını tahmin edebiliyordum. Kapıya geldiğimizde onun bir şey sormasına gerek kalmadan,
“Doğru kişiyi bulmuşsun Hülya’cığım. Fakat emin olabilmek için biraz daha zaman verebilirsin. Çok severim Hasan abiyi. Seni pamuklara sararak sevecek biridir o. Yine görüşeceğiz inşallah. Tabii ki nikâhta şahidin benim. Ona göre!”
Hülya, rahatlamış bir şekilde kucakladı ben de onca yılın özlemiyle sarıldım. Dışarı çıktığımda çok mutluydum. Hayat, her haliyle güzeldi. Dünya, ne olursa olsun, dönmeye devam ediyordu.

